लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन विराटनगर महानगरपालिका, मोरंग

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

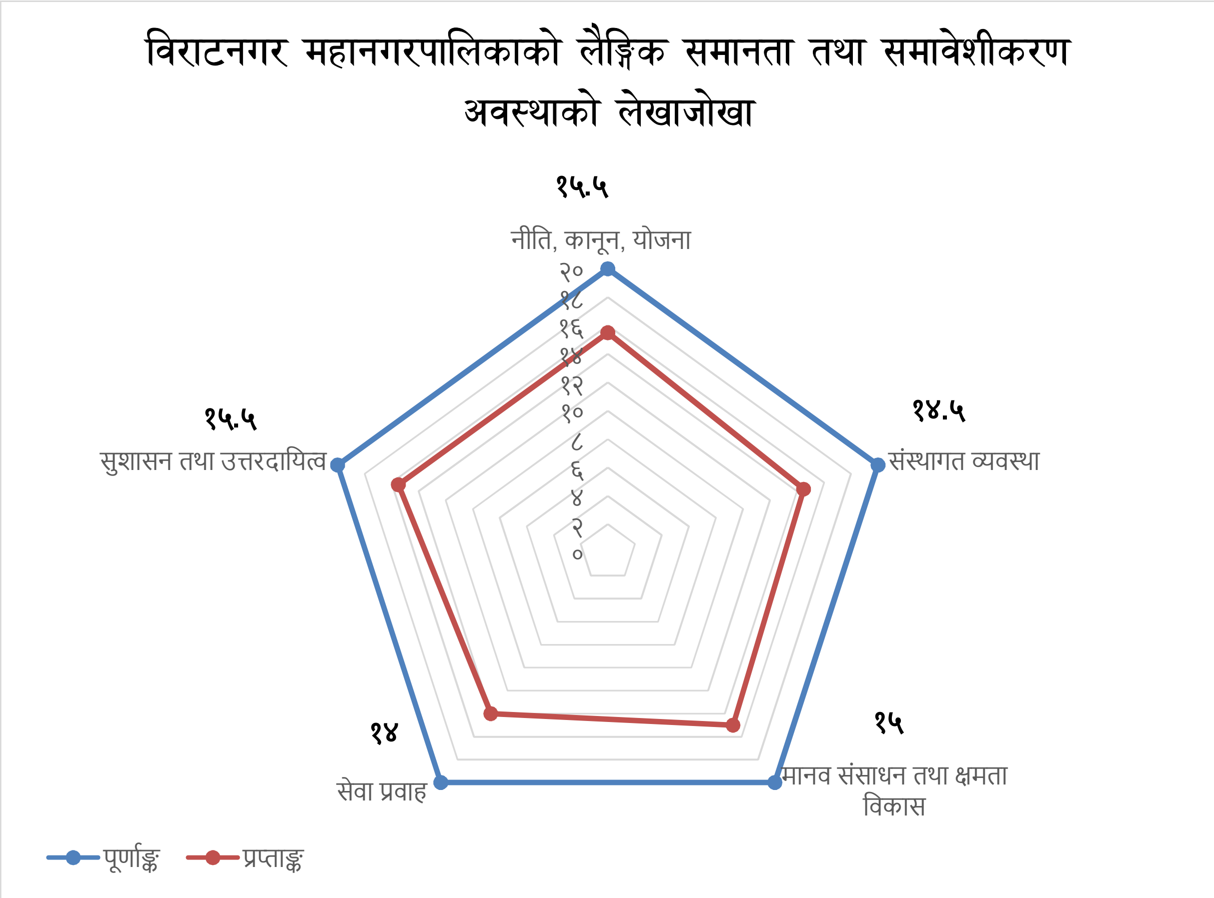

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

विराटनगर महानगरपालिका
मोरंग,कोशी प्रदेश

सहजकर्ता

डा. चन्द्र उपाध्याय तिम्सिना
स्वतन्त्र विज्ञ

खण्ड-एक

परिचय

१. पृष्ठभूमि

२. अध्ययनको महत्व

३. लैससास परीक्षणको उद्देश्यहरु

४. लैससास परीक्षणले समेटने क्षेत्रहरु

५. लैससास परीक्षणको विधि र तरिका

६. लैससास परीक्षणका सहभागीहरु

खण्ड-दुई

तथ्यांक प्रस्तुतिकरण

७. तथ्यांक प्रस्तुतिकरण र व्याख्या-विभिन्न तालिकाहरुमा

७.१ विराटनगर महानगरपालिकाको अवस्था विश्लेषण

७.२ लैससास परीक्षणका क्रममा आएका तथ्यांकहरु

खण्ड-तीन

विश्लेषण खण्ड

८. लैससास परीक्षण विश्लेषण औजारहरु

९. तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण

खण्ड-चार

१०. मुख्य उपलब्धि (Major Findings)

११. लैससास परीक्षण विधिवाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

११.१ परीक्षण पश्चात प्रमुख सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंकहरुको लेखाजोखा

११.२ लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरे जालो

१२. विराटनगर महानगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सबल पक्ष र सुधार गर्नपर्ने पक्षहरु

१३. लैससास विकास कार्ययोजना

१४. महानगरपालिकाका महत्वपूर्ण व्यक्तिहरुको भनाई

१५. सुझाव

१६. निश्कर्ष

१७. अनुसूचीहरु

अनुसूची-१: विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास परीक्षणका सूचकहरु

अनुसूची-२ : लैससास परीक्षण कार्य तालिका

अनुसूची-३ : लैससास परीक्षण कार्यशालामा सहभागीहरुको उपस्थिति

अनुसूची-४ : लैससास परीक्षण कार्यसंग सम्बन्धित तस्विरहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष : २०७९ /०८०

खण्ड - एक

परिचय

१. पृष्ठभूमि

नेपालमा लैंगिक समानता एवं महिला समावेशिताको पृष्ठभूमिलाई केलाउँदा, छैंठो राष्ट्रिय योजना (२०३७-४२) देखि नै महिला लक्षित विकासका लागि योजनाबद्ध रुपमा पहलहरु भएका देखिन्छन। नवौं योजना (२०५४-५९) को महिलालाई विकासको मूलप्रवाहमा समाहित गर्ने नीति, दशौं योजना (२०५९-६४)को राष्ट्रिय विकासको सबै क्षेत्रमा लैंगिक मूलप्रवाहीकरण गर्दै महिला सशक्तिकरण साथ समतामूलक समाज निर्माणको लक्ष अघि सारेको पाइन्छ। त्यसैगरि स्थानीय शासन ऐन २०५५ र नियमावली २०५६ ले लैंगिक मूल प्रवाहीकरणमा जोड दिएका थिए ।नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ एवं लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति २०६६ ले सामाजिक र सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका र पछि पारिएका महिला, दलित, आदिवासी, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग , सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, यौनिक अल्पसंख्यक, विपन्न लगायत सबैखाले नागरिकको यथोचित संरक्षण, सशक्तिकारण र लक्षित विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था समेत गर्दै समावेशी समाज निर्माणको पहल गरेको पाइन्छ। नेपालको संविधान २०७२ले समानुपातिक,सहभागितामूलक र समावेशी समाज निर्माणको प्रष्ट दिशानिर्देश गरेको छ । समतामूलक समाजको निर्माण गर्न राज्यका सबै अंग, तह र क्षेत्रगत विषयहरूमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को विषयलाई आन्तरिकीकरण, मूलप्रवाहीकरण र संस्थागत गर्न आवश्यक भएको छ । सोही बमोजिम संघीय संरचनाका तीनवटै तह एवं राज्यका सबै अंगमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका सैद्धान्तिक एवं व्यवहारिक सवालहरु टड्कारो रुपमा महशुश भएका छन् ।

नेपालको संविधानको धारा १८ मा उल्लिखित समानताको हकमा सबै नागरिक कानुनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि कानुनको समान संरक्षणबाट बन्चित नगरिने व्यवस्था छ ।त्यसैगरी संविधानको धारा ३८ ले महिलालाई समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार एवं राज्यका सबै तहमा सहभागिताको अधिकार सहित शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा साथै सकारात्मक विभेद समेतको व्यवस्था गरेको । संविधानले नै महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाजन्य कार्यहरुलाई कानुन बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ ।

संविधानमा राज्यले सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पछाडि पारिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम समुदाय, पिछडावर्ग, सीमान्तकृत, अल्पसङ्ख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, किसान, श्रमिक, उत्पीडित वा पछाडि पारिएका क्षेत्रका नागरिक तथा आर्थिकरूपले विपन्न खस आर्य लगायत नागरिकको संरक्षण, सशक्तीकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्न सकिने विषय उल्लेख गरी समावेशी अवधारणालाई आत्मसात् गरिएको छ।सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक तहमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागिताको अधिकार स्थापना गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धमा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धी व्यवस्था उल्लेख गरेको, वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा सामाजिकरुपमा पछाडि पारिएका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने व्यवस्था गरेको; विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचववखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको

अन्त्य गर्ने, गराउने व्यवस्था गरेको; स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका सबै चरणहरुमा महिला तथा पिछडिएको एवं लक्षित वर्गको सहभागिताको व्यवस्था; योजना छनौटमा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रममा जोड दिदै लैससास प्रवर्धन गर्ने लगायतको व्यवस्था उल्लेख गरेको छ। यसका साथै लैससासका सवालहरूलाई सम्बोधन गर्न राज्यले विगत लामो समयदेखि नै प्राथमिकताका साथ आवधिक योजना, वार्षिक योजना, नीति तथा कानूनको तर्जुमा तथा परिमार्जन र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आइरहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय तहद्वारा संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रमलाई लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीमैत्री बनाउन, संवैधानिक एवम् कानूनी उत्तरदायित्व तथा जिम्मेवारी पूरा गर्न, राज्यले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा गरेका प्रतिबद्धता अनुरुप कार्य गर्न, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय तहमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्दै समावेशी विकासलाई प्रबर्धन गर्ने कार्यलाई थप मार्गदर्शन गर्न चालेका नीतिगत र व्यावहारिक प्रयासहरुको लेखा-जोखा गर्न विराटनगर महानगरपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरिएको हो ।

विराटनगर महानगरपालिकामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वनको तहमा कसरी सम्बोधन गरिएको छ साथै लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्नका लागि कसरी नितिहरु निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिएको छ र कहाँ कहाँ लैंगिक अन्तरहरु देखिएका छन् र अगामी दिनमा कसरी सुधार गर्दै लैजाने भन्ने विषयलाइ महसुस गराइ ती लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजानका लागि यो लैससास परीक्षण गरिएको हो ।

विराटनगर महानगरपालिकामा विगतका आ.व. हरुमा पनि लैससास परीक्षण गरिएको थियो। लैससास परीक्षणले लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजानका लागि बाटो देखाउछ र आगामी आर्थिक वर्षका लागि लैससासलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने योजना निर्माण गर्न मद्दत गर्दछ भन्ने विराटनगर महानगरपालिकाको बुझाइ रहेको छ ।

यस महानगरपालिकाको दस्तावेज अध्ययनका क्रममा हेर्दा महिला तथा लक्षित वर्गहरुका लागि वार्षिक योजनामा कार्यक्रमहरु समावेश गरेको पाइएको छ।वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरुले लैससासको क्षेत्रमा महत्वपुर्ण कामहरु गरेको देखिन्छ ।महिला तथा लक्षित वर्गहरुका लागि वार्षिक योजनामा कार्यक्रम समावेश गर्दा पनि लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजानका लागि यसले ठूलो योगदान गर्न सक्ने बुझाई समेत पाइएको छ ।

लैससास कार्यान्वयन गर्न ठोस नीतिको अभावमा यसलाई लैससासलाई समग्र कार्यक्रमको अन्तर सम्बन्धित मुद्दाको रुपमा स्थापित गर्न केही कठिनाई भएको अवस्था देखिन्छ । परिणाम स्वरुप स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्न केही कठिनाइ भएको छ | यद्दपि विराटनगर महानगरपालिकामा लैससास मूलप्रवाहीकरण र संस्थागत हुँदै गएको छ ।

२. लैससास परीक्षणको महत्व

स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ ले स्थानीय तहमा लैससास क्षेत्रलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ। स्थानीय तहका वडा/टोल स्तरबाट योजना छनौट, प्राथमिकीकरण लगायतका ७ वटै चरणहरुमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अन्तरगत कार्यान्वयन गरिनु पर्ने क्रियाकलापहरुमा थप प्रभावकारिता ल्याउनका लागि लैससास सम्बन्धी उपयुक्त कार्ययोजना, कार्य संचालन एवं त्यसको परीक्षणको अवश्यकता रहेको छ ।विगतमा लैससास परीक्षण गरिसकेपछी विराटनगर महानगरपालिकाले लैससासको दृष्टिकोणबाट अन्तर रहेका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी कार्ययोजना

समेत तयार गरेको पाइयो। कार्ययोजनाले महानगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरुलाई थप लैससास मैत्री बनाउन उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्दछ । तसर्थ हरेक आर्थिक वर्षमा लैंगिक परीक्षण गरी लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासमा यस प्रकारको परीक्षणको अत्यन्त महत्व रहेको छ। लैंगिक समताको सिद्धान्त, समविकासको सिद्धान्त, समावेशीकरणको सिद्धान्त तथा लैंगिक उत्तरदायीत्वको सिद्धान्त कार्यान्वयनमा उतार्नका लागि पनि लैससास परीक्षणको आवश्यकता रहेको छ ।

३. लैससास परीक्षणको उद्देश्यहरु

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत स्थानीय तहको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमा महिला, लक्षित वर्ग र सीमान्तकृत समूहहरुलाई समावेशी गरी लैंगिक समानता र सबै जात, जातीको अर्थपूर्ण सहभागिताको स्थिति पत्ता लगाई लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने।
- महिला, लक्षित वर्ग र सीमान्तकृत समूहहरुलाई समावेश गरी उनीहरुको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिवृद्धि गरी स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने।
- स्थानीय तहको सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्याँकन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने।
- लैससास परीक्षणको नतिजाको आधारमा समस्या तथा चुनौतिहरुको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावी योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत पृष्ठपोषण लिने।

४. परीक्षणले समेटने क्षेत्रहरु

लैससास परीक्षणका लागि स्थानीय तहको नीतिमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी उत्तरदायी कार्यक्रम, आन्तरिक संरचना र मानव संसाधन, सम्बन्ध विस्तार र नेपाल सरकारका राष्ट्रिय एवं अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरू लगायतका विषयवस्तु समेटिएका छन्। लैससास परीक्षण जम्मा १०० वटा सूचकहरुमा आधारीत रहेको छ।लैससास परीक्षणका लागि देहायका पाँचवटा मुख्य विषय क्षेत्रहरु तथा २२ वटा उप विषयका क्षेत्रहरु समेटिएका छन्।

१. नीति, कानून, योजना

- निति र कानूनमा समावेशिता/सहभागिता
- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
- बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन

२. संस्थागत व्यवस्था

- कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
- कार्यप्रणाली समावेशी
- समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व
- वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता
- तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन

३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

- मानव संसाधन तथा क्षमता विकास
- अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरूद्ध जनचेतना
- कानूनी साक्षरता
- विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता

४. **सेवा प्रवाह**

- पूर्वाधार विकास
- प्रजनन् स्वास्थ्य
- शिक्षा कार्यक्रम
- खानेपानी तथा सरसफाइ
- स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन

५. **सुशासन तथा उत्तरदायित्व**

- सुशासन
- उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता
- सूचना तथा संचार
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
- समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार

५. लैससास परीक्षणको विधि र तरिका

विराटनगर महानगरपालिकाको लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका लागि चरणबद्ध रुपमा कार्य सम्पादन गर्न कार्य तालिका नै निर्माण गरी निम्न विधि र तरिकाहरु (लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ को परिच्छेद ३ दफा ३.२ अनुसार अपनाइएको थियो।

लैससास परीक्षण तयारी बैठक : मिति २०८० /०९ /२२ गते सरोकारवालाहरु उपस्थितिमा सामाजिक विकास शाखा र स्वतन्त्र विज्ञ सहजकर्ता द्वारा सहजीकरण सहित विराटनगर महानगर पालिकाको आ. व. २०७९-०८० को लैससास परीक्षण तयारी बैठक सम्पन्न भयो | तयारी बैठकमा, प्रमुख तथा उप-प्रमुखको उपस्थितिमा, विभिन्न विषयगत समिति एवं महाशाखा प्रमुखहरुले लैससास कार्यान्वयनको अवस्था र स्थितिबारे प्रस्तुति एवं जानकारी गराई रहँदा स्वतन्त्र विज्ञ सहजकर्ताबाट लैससास परीक्षण विधि एवं त्यसको महत्व बारे सहजीकरण गरिएको थियो ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (जेण्डर अडिट) तयारी बैठकको उपस्थिति यस प्रकार थियो :

सि.नं.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना
१.	श्री नगरप्रमुख नागेश कोइराला	संयोजक	विराटनगर महानगरपालिका
२.	श्री उपप्रमुख शिल्पा निराला कार्की	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
३.	नि.प्र. प्रशासकीय अधिकृत श्री दिपक पौडेल	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
४.	सामाजिक विकास समितिका संयोजक श्री काजी ब. बस्नेत	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
५.	श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
६.	श्री कमला श्रेष्ठ	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
७.	श्री खुश्वु वि.क.	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
८.	श्री विनोद कुमार पोखरेल	सदस्य	माइती नेपाल, विराटनगर
९.	महिला,बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखा श्री मञ्जु लोहनी	सदस्य सचिव	विराटनगर महानगरपालिका
१०.	श्री अर्जुन थपलिया	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
११.	श्री सरोज कुमार गौतम	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
१२.	श्री हैदर अली	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
१३.	श्री शारदा थपलिया	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
१४.	श्री खगेश्वर तिम्सीना	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
१५	श्री डिक प्रसाद घिमिरे	स्वकीय सचिव, अ. छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
१६.	श्री पुनम कुमार दाहाल	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका

१७.	श्री अनिता न्यौपाने	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
१८.	श्री कृष्ण भट्टराई	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
१९.	श्री राजन पौडेल	नगर प्रहरी निरीक्षक, छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२०.	श्री कृष्ण प्रसाद पोखरेल	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
२१.	राकेश कुमार ठाकुर	इन्जिनियर, सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
२२.	श्री रमेश खड्का	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२३.	श्री सुशिला अधिकारी	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२४.	श्री मञ्जु लोहनी	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२५.	श्री छाँया राई	स. पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
२६.	श्री सन्ध्या श्रेष्ठ	स. चौथो	विराटनगर महानगरपालिका
२७.	श्री राजु श्रेष्ठ	कार्यसहयोगी	विराटनगर महानगरपालिका

आमन्त्रित :-

सि.नं.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना
१.	श्री डा. चन्द्र उपाध्याय तिम्सिना	विज्ञ सहजकर्ता	विराटनगर -१
२.	श्री रुसा भण्डारी	प्रतिनिधि	ओरेक नेपाल, विराटनगर

उपस्थिति विवरण :

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	दिन	सहभागिता संख्या			वडा अध्यक्ष संख्या	कार्यपालिका सदस्य संख्या
			पुरुष	महिला	जम्मा		
१.	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण	तयारी बैठक	१८	११	२९	२	२

नोटः बैठकको उपस्थिति अनुसूची ३ मा हेर्नुहोला

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्नका लागि विराटनगर महानगरपालिकाका जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरुसँग तयारी बैठकका लागि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ मा व्यवस्था भए बमोजिम महानगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री नागेश कोइराला ज्यूको अध्यक्षतामा विभिन्न विषयगत समितीहरुलाई समेटेर तपशिलका व्यक्तिहरु रहेको लैससास कार्यान्वयन समितीको बैठक सम्पन्न गरिएको थियो।

लैससास कार्यान्वयन समिती विवरणः

१. नगरप्रमुख श्री नागेश कोइराला	अध्यक्ष
२. उपप्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्की	सदस्य
३. प्रशासकीय अधिकृत श्री राजेन्द्र पराजुली	सदस्य
४ . सामाजिक विकास समितिका संयोजक श्री काजी ब. बस्नेत	सदस्य
५ . श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत	सदस्य
६ . श्री कमला श्रेष्ठ	सदस्य
७ . श्री खुश्वु वि क	सदस्य
८. श्री विनोद कुमार पोखरेल	सदस्य
९ . श्री सरस्वती दनुवार	सदस्य
१० . श्री राजेन्द्र यादव	सदस्य
११. महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखा श्री मञ्जु लोहनी	सदस्य सचिव

सो कार्यान्वयन समितिको निर्णयबाट लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण दिग्दर्शनको परिच्छेद ३ दफा ३.२.१ मा भएको व्यवस्था अनुसार विराटनगर महानगरपालिकाका उपप्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्की ज्यूको संयोजकत्वमा तपशिल अनुसारका सदस्य रहने गरी लैससास परीक्षण कार्य दल गठन गर्ने निर्णय गरियो।

लैससास परीक्षण कार्यदल

१. उपप्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्की - संयोजक

२. सामाजिक विकास समिति संयोजक श्री काजी ब. बस्नेत - सदस्य

३. कार्यापालिका सदस्य श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत - सदस्य

४ .कार्यपालिका सदस्य श्री कमला श्रेष्ठ - सदस्य

५ . कार्यपालिका सदस्य श्री खुश्वु वि.क. - सदस्य

६. सदस्य सचिव - सा.वि. शाखा प्रमुख श्री मञ्जु लोहनी

लैससास परीक्षण कार्यदलबाट विभिन्न दस्तावेजहरुको अध्ययन

लैससास परीक्षणकार्य सुरु गर्नुपूर्व निम्न दस्तावेजहरु अध्ययन गरिएको थियोः

१. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८

२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

३. विराटनगरमहानगर पालिकाको आ व २०७९ /८० नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक योजना तथा विभिन्न क्षेत्रगत कार्यक्रम संग सम्बन्धित दस्तावेजहरु र विशेष गरि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि महानगरपालिकामा भएका दस्तावेजहरु ।

४. अन्य दस्तावेजहरु : महानगरपालिकाले लैससास मूलप्रवाहीकरणका लागि तयार गरेका नीति निर्देशीकाहरु, वार्षिक कार्ययोजना तथा बजेट, योजना छनौटका ७ वटा चरणहरुमा लैंगिक तथा सामाजिक असमावेशि समूदायहरुको सहभागिताको अवस्था साथै सञ्चालित योजनाहरुको लैससासको दृष्टिकोणबाट गरिएका अनुगमन तथा मूल्यँाकनका प्रतिवेदनहरु |

५. थप दस्तावेजहरुः नेपालको संविधान, कानूनहरु, लैससास सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरु, दिगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ अन्तरगत लैङ्गिक समानता एवं महिला सशक्तिकरण प्राप्त गर्ने विषयहरु, राष्ट्रिय तथा स्थानीय नीति, निर्देशिका,कार्यविधि, चौमासिक र वार्षिक समिक्षा प्रतिवेदनहरु, विकास बुलेटिनहरु , प्रोफ़ाईल, विभिन्न निर्णयहरु आदि

लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशाला संचालन

लैससास परीक्षणका लागि गठित कार्यदलको निर्णय बमोजिम लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशाला मिति २०८० /०९ /२५ गते स्वतन्त्र विज्ञको सहजीकरण सम्पन्न भयो।कार्यशाला अन्तर्गत लेखाजोखा ढाँचाको तालिका न. १ अनुसारका प्रश्नावलीमा छलफल र प्रामाणिकताको आधार समेत विश्लेषण गरी लैससास परीक्षणका ५ वटा मूख्य विषयहरुका २२ वटा सहायक विषयहरु भित्र रहेका १०० वटा सूचकहरुका प्रमाणीकरणका आधारमा अङ्क प्रदान गर्ने गरियो (लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ को परिच्छेद ३ दफा३.२.२अनुसार)। विराटनगर महानगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९-०८० का लागि स्वीकृत गरेका योजनाहरुमा गठन भएका उपभोक्ता समितीहरुमा महिलाहरुको सहभागिता र सक्रियताको अवस्थाका बारेका छलफल विधीबाट सूचनाहरु संकलन गरिएको थियो । लैंगिक समताको सिद्धान्त, समविकासको सिद्धान्त, समावेशीकरणको सिद्धान्त तथा लैंगिक उत्तरदायीत्वको सिद्धान्तलाई महानगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमबाट आत्मसात गरिएको वा गरिनु पर्ने विषयहरुको अध्ययनको क्रममा खोजी भएको थियो। यस क्रममा कार्यशालामा सहभागी सरोकारवालाहरुलाई ५ भिन्न समुहमा विभाजन गर्दै सहजकर्ताले विभिन्न अभ्यासहरू गराउनु भयो ।यसै अभ्यासहरुमा ५ वटै समुहबाट दिइएका अङ्कहरुलाई जोडेर आएको औशतलाई चित्रमा (स्तम्भ चित्र, वृत्त चित्र तथा माकुरे जालो) राखेर आ-आफ्नो प्रस्तुति दिने काम समेत भयो ।

६. परीक्षण पहिलो कार्यशालका सहभागीहरु

विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास परीक्षण कार्यशालामा सहभागीहरू निम्न अनुसार रहेका थिए।

सि.नं.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना
१.	श्री शिल्पा निराला कार्की	अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
२.	श्री नागेश कोइराला	प्रमुख अतिथी	विराटनगर महानगरपालिका
३.	श्री राजेन्द्र पराजुली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	विराटनगर महानगरपालिका

४.	श्री काजी ब. बस्नेत	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
५.	श्री कुमार पोखरेल	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
६.	श्री बासु ब. बस्नेत	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
७.	श्री जितन थापा	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
८.	श्री सन्तोष न्यौपाने	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
९.	श्री मधुबाबु तिवारी	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१०.	श्री अर्जुन गिरी	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
११.	श्री तिर्थेन्द्र न्यौपाने	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१२.	श्री सुर्य लाल यादव	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१३.	श्री सुर्य नारायण महतो	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१४.	श्री उद्धव कुमार भुजेल	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१५.	श्री जितेन्द्र कुमार शाह	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१६.	श्री श्याम घिमिरे	वडा अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
१७.	श्री सम्तली देवी विश्वास	कार्यापालिका सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
१८.	श्री कमला श्रेष्ठ	कार्यापालिका सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
१९.	श्री तारा कुमारी राय	कार्यापालिका सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
२०.	श्री सरिता घिमिरे नेपाल	कार्यापालिका सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
२१.	श्री खुस्वु विश्वकर्मा	कार्यापालिका सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
२२.	श्री अर्जुन थपलिया	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
सि.नं.	**सहभागिताहरुको नाम/थर**	**पद**	**ठेगाना**
२३.	श्रीदिपक पौडेल	अधिकृतस्तर नवौं	विराटनगर महानगरपालिका
२४.	श्री हैदर अली	ज.स्वा.अ. सातौं	विराटनगर महानगरपालिका

२५.	श्री निश्चल मायालु	स्वकीय सचिव स.पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
२६.	श्री शारदा थपलिया	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
२७.	श्री रुषा भण्डारी	-------------	ओरेक, विराटनगर
२८.	श्री खगेश्वर तिम्सीना	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२९.	श्री होमनाथ पोखरेल	सहायक पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
३०.	श्री अनिल सिंह	ईन्जिनियरसातौं	विराटनगर महानगरपालिका
३१.	श्री पुनम दाहाल	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
३२.	श्री रामहरि कोइराल	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
३३.	श्री राजन पौडेल	नगर प्रहरी निरिक्षण, छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
३४.	श्री किरण न्यौपाने	चौथो	विराटनगर महानगरपालिका
३५.	श्री सरोज कुमार गौतम	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
३६.	श्री अर्जना कुमारी	सूचना प्रविधि ईन्जिनियरछैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
३७.	श्री डा. चन्द्र तिम्सिना	सहजकर्ता	विराटनगर महानगरपालिका
३८.	श्री विनोद पोख्रेल	संयोजक	माईती नेपाल, विराटनगर
३९.	श्री सुशिला अधिकारी	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
४०.	श्री राकेश कुमार ठाकुर	ईन्जिनियर, सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
४१.	श्री विभुषा बस्नेत	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
४२.	श्री कृष्ण प्रसाद पोखरेल	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
सि.नं.	**सहभागिताहरुको नाम/थर**	**पद**	**ठेगाना**
४३.	श्री मिना अधिकारी	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
४४.	श्री चाँदनी राई	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका

४५.	श्री गिरिजा कुमार चौधरी	का. स.	विराटनगर महानगरपालिका
४६.	श्री करण मेहतर	का. स.	विराटनगर महानगरपालिका
४७.	श्री मञ्जु लोहनी	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
४८.	श्री छाँया राई	स. पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
४९.	श्री गंगा न्यौपाने	सामुदायिक मनोसामाजिक संयोजक	विराटनगर महानगरपालिका
५०.	श्री कल्पना खड्का	अपाङ्गता सहायता सहजकर्ता	विराटनगर महानगरपालिका
५१.	श्री सुजन कार्की	स. पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
५२.	श्री सन्ध्या श्रेष्ठ	स. चौथो	विराटनगर महानगरपालिका
५३.	श्री लिला घिमिरे	विधुत हेल्पर	विराटनगर महानगरपालिका
५४.	श्री गिता माझि	नगर प्रहरी	विराटनगर महानगरपालिका
५५.	श्री राजु श्रेष्ठ	कार्यसहयोगी	विराटनगर महानगरपालिका
५६.	श्री अनिता न्यौपाने	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका

लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशालाका सहभागीहरूको तथ्यांक विवरण

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	दिन	सहभागिता संख्या			वडा अध्यक्ष संख्या	कार्यपालिका सदस्य संख्या
			पुरुष	महिला	जम्मा		
२.	लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण	पहिलो कार्याशाला	३६	२०	५६	१३	५

नोट : लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशालाको उपस्थिति विवरण अनुसूची ३ मा हेर्नुहोला

लैससास परीक्षण दोस्रो कार्यशाला संचालन

लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशालामा आएका नतिजा विश्लेषणको आधारमा कार्यदलले २०८० /०९/२८ गतेसम्म लैससास परीक्षण प्रतिवेदन तयारी कार्य गर्यो (लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ को परिच्छेद ३दफा ३.२.३ अनुसार)। यसै क्रममा कार्यदलले तालिका १ बमोजिम तालिका २, ३, ४, ५ र ६ तालिकाहरु निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न भयो । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ बमोजिम लैससास परीक्षण पश्चात दोस्रो कार्यशाला संचालन गर्ने कार्यदलको निर्णय बमोजिम लैससास परीक्षण सम्बन्धी दोस्रो कार्यशाला मिति २०८० /०९ /२९ सम्पन्न भयो । कार्यशालामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ ले तोकेको ढाँचाको तालिका ७ र तालिका ८ निर्माण गर्ने काम सम्पन्न भयो ।

लैससास परीक्षणका लागि प्रयोग गरिएका तालिकाहरुको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ :

१. तालिका न. १ : लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्यांकनका सूचक र मापनको अवस्थाहरु

२. तालिका न. २ : शीर्षक अन्तर्गत प्रसाङ्क तालिका

३. तालिका न. ३ : माकुरी जालोको नमूना चित्र

४. तालिका न. ४ : लैससास परीक्षण नतिजा बार चार्ट

५. तालिका न. ५ : पालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

६. तालिका न. ६ : स्थानीय तहको लैससास अवस्थाको लेखाजोखा

७. तालिका न. ७ : सबल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

८. तालिका न. ८ : लैंगिक तथा सामाजिक समावेसीकरण विकास कार्ययोजना

लैससास परीक्षण दोस्रो कार्यशालका सहभागीहरु

विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास परीक्षण दोश्रो कार्यशालामा सहभागीहरू निम्न अनुसार रहेका थिए।

सि.नं.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना
१.	श्री शिल्पा निराला कार्की	अध्यक्ष	विराटनगर महानगरपालिका
२.	श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
३.	श्री कमला श्रेष्ठ	सदस्य	विराटनगर महानगरपालिका
४.	श्री राजेन्द्र पराजुली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	विराटनगर महानगरपालिका
५.	श्रीदिपक पौडेल	अधिकृतस्तर नवौं	विराटनगर महानगरपालिका
६.	श्री सरोज कुमार गौतम	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
७.	श्री शारदा थपलिया	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
८.	श्री खगेश्वर तिम्सीना	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
९.	श्री कृष्ण भट्टराई	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
१०.	श्री रमेश खड्का	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
११.	श्री होमनाथ पोखरेल	सहायक पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
१२.	श्री शुभ नारायण यादव	पशु चिकित्सक, अ.सातौ	विराटनगर महानगरपालिका
१३.	श्री कृष्ण प्रसाद पोखरेल	अधिकृतस्तर सातौं	विराटनगर महानगरपालिका
१४.	श्री मिना अधिकारी	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
१५.	श्री चाँदनी राई	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
१६.	श्री भुवन चापागाई	अधिकृतस्तर छैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
१७.	श्री कपिल थापा	सव. इन्जिनियर	विराटनगर महानगरपालिका
१८.	श्री कमला निरौला	ना.सु.	विराटनगर महानगरपालिका

१९.	श्री अर्जुन थपलिया	अधिकृतस्तर आठौ	विराटनगर महानगरपालिका
२०	श्री निश्चल मायालु	स्वकीय सजिव स.पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
सि.नं.	**सहभागिताहरुको नाम/थर**	**पद**	**ठेगाना**
२१.	श्री तुलसा भट्टराई	स. चौथो	विराटनगर महानगरपालिका
२२.	श्री अर्जना कुमारी	सूचना प्रविधि ईन्जिनियरछैठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२३.	श्री डा. चन्द्र तिम्सिना	सहजकर्ता	विराटनगर महानगरपालिका
२४.	श्री गिता माझि	नगर प्रहरी	विराटनगर महानगरपालिका
२५.	श्री मञ्जु लोहनी	अधिकृतस्तर आठौं	विराटनगर महानगरपालिका
२६.	श्री छाँया राई	स. पाचौं	विराटनगर महानगरपालिका
२७.	श्री सन्ध्या श्रेष्ठ	स. चौथो	विराटनगर महानगरपालिका
२८.	श्री राजु श्रेष्ठ	कार्यसहयोगी	विराटनगर महानगरपालिका
३०.	श्री कल्पना खड्का	अपाङ्गता सा.स.	विराटनगर महानगरपालिका
३१.	श्री गंगा न्यौपाने	मनोसामाजिक संयोजक	विराटनगर महानगरपालिका

लैससास परीक्षण कार्यशालाका सहभागीहरूको तथ्यांक विवरण

सि.नं.	**कार्यक्रमको नाम**	**दिन**	**सहभागिता संख्या**			**वडा अध्यक्ष संख्या**	**कार्यपालिका सदस्य संख्या**
			पुरुष	**महिला**	**जम्मा**		
१.	लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण	दोस्रो कार्याशाला	१६	१४	३०	१	१

नोट: लैससास परीक्षण दोस्रो कार्यशालाको उपस्थिति विवरण अनुसूची ३ मा हेर्नुहोला

खण्ड - दुई

तथ्यांक प्रस्तुतिकरण

७. तथ्यांक प्रस्तुतिकरण र व्याख्या

७.१ विराटनगर महानगरपालिकाको अवस्था विश्लेषण

विराटनगर महानगरपालिका स्थापना पश्चात हालसम्म जारी भई (महानगरपालिकाको वेवसाइटमा प्रकाशित भएका समेत) ऐन कानुन कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरु निम्नानुसार भएको पाइयो ।

- स्थानीय निकाय सार्वजनिक परिक्षण कार्यविधि २०६७
- सार्वजानिक निजि साझेदारी नीति, २०६०
- विराटनगर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४
- विराटनगर महानगरपालिका नगर कार्यपालिका कार्यसम्पादन नियमावली २०७४
- विराटनगर महानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि २०७४
- विराटनगर महानगरपालिका नगर सभा संचालन कार्यविधि २०७४
- भवन निर्माण तथा सडक मापदण्ड
- स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यबस्थापन कार्यविधि, २०६९
- बालमैत्री स्थानीय शासनः राष्ट्रिय रणनीति
- स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यविधि, २०६७
- स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८
- स्थानीय निकाय लैंगिक बजेट परीक्षण निर्देशिका, २०६४
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३

- स्थानीय विकास कोष नियमावली २०५६
- स्थानीय निकाय सामाजिक परीक्षण कार्यविधि २०६७
- स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४
- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ (पाँचौ संसोधन)
- स्थानीय पूर्वाधार विकास नीति, २०६१
- विराटनगर महानगरपालिकाको बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिका कर्मचारी व्यवस्पथापन (सेवा शर्त सम्बन्धी ऐन, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिका एफ.एम रेडियो (व्यवस्थापन तथा संचालन) कार्यविधि, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिका गैर सरकारी संस्था (संचालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिकाको कृषि व्यवसाय प्रबर्द्धन ऐन, २०७५
- सामाजिक सुरक्षा कार्यविधि २०७५
- विनियोजन ऐन
- आर्थिक ऐन २०७५
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
- जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) नियमावली, २०७४
- विराटनगर महानगरपालिका नगर कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४
- विराटनगर महानगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७५
- विराटनगर महानगरपालिका "घ" वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

- विराटनगर महानगरपालिकाका महानगरपालिका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४
- नगरप्रहरी व्यवस्था गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि
- सहकारी ऐन २०७५ (पहिलो संशोधन २०७६)
- मदिरा बिक्री वितरण तथा नियमन नियमावली २०७६
- विराटनगर महानगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७६
- विनियोजन ऐन २०७६
- आर्थिक ऐन २०७६
- सार्वजनिक निजी साझेदारी नीति-२०७२
- कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
- महानगर आवास कार्यविधि, २०७५
- स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि, २०७५
- न्यायिक कार्यविधि
- स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४
- विराटनगर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४
- विराटनगर महानगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७५
- आर्थिक ऐन २०७९ आर्थिक ऐन २०७८
- महानगर आवास कार्यक्रम नमुना वस्ती विकास निर्माण निर्देशिका-२०७८
- विनियोजन ऐन २०७८
- विराटनगर महानगरपालिका भू-उपयोग कार्यविधि- २०७७
- संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७

- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी नियमावली २०७७
- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन २०७५
- भौतिक साधन तथा मेशिनरी औजार संचालन कार्यविधि २०७७
- विद्यालय संचालन सम्बन्धी कार्यढाँचा, २०७७
- विनियोजन ऐन २०७७
- आर्थिक ऐन २०७७
- कोभिड-१९ संक्रमितहरुको आइसोलेसन सेन्टर सम्बन्धी मापदण्ड २०७७
- महानगर बहुप्राविधिक शिक्षालय संचालन नियमावली, २०७७
- भवन निर्माण मापदण्ड, २०७७ (संसोधन)
- सहकारी नियमावली, २०७७ सहकारी संस्था एकिकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ र सहकारी संस्था दर्ता दिग्दर्शन, २०७७
- भौतिक साधन तथा उपकरण संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
- विराटनगर यातायात व्यवस्था कार्यविधि, २०७७
- भू-उपयोग कार्यविधि, २०७७
- विराटनगर निः शुल्क प्रसुती एम्बुलेन्स सेवा निर्देशिका, २०७७
- छोरी बचाउ छोरी पढाउ अभियान संचालन कार्यविधि, २०७७
- संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन BRIEFE तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण IEE कार्यविधि, २०७७
- स्वास्थ्य संस्था संचालन निर्देशिका, २०७५ पहिलो सशोधन, २०७७
- महानगर आवास कार्यक्रम नमुना वस्ती विकास निर्माण निर्देशिका, २०७८
- टोल विकास संस्था गठन तथा परिचालन कार्यविधि, २०७८
- विराटनगर महानगरपालिका न्यायिक समिति निर्वाचन कार्यविधि २०७९
- विराटनगर महानगरपालिका मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७९

- विराटनगर महानगरपालिका मर्मत सम्भार सञ्चालन कार्यविधि २०७९
- शहरी पुर्वधार निर्माण कार्यविधि एव योजना अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण मापदण्ड २०७९
- विराटनगर महानगरपालिक भु- उपयोग पहिलो सशोधन कार्यविधि २०७९
- प्रसुति सट्टा शिक्षक व्यवस्थान मापदण्ड २०७९
- टोल विकास सस्था गठन तथा परिचालन कार्यविधि २०७९
- प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षा निर्देशिका २०७९
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि २०७९
- विद्यालय सामूदायिक सहयोग व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९

विराटनगर महानगर पालिकाको जातजाति विवरण

वि.सं २०७८ को जनगणनाको तथ्यांकनुसार पुरुष १२१९५४ र महिला १२१९७३ गरी जम्मा २४३९२७ जनसंख्या रहेको यस महानगरपालिकाको मूख्य मुख्य जातजाति विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

जात/जाति	जनसंख्या		
	जम्मा	पुरुष	महिला
पहाडी ब्राह्मण	३९३७७	१८९३७	२०४४०
क्षेत्री	२३२६३	१११२५	१२१३८
मुस्लिम	२१२७९	१०७१७	१०५६२
यादव	१४३२०	७६००	६७२०
केवट	१००७०	५१५२	४९१८
नेवाः (नेवार)	९६२२	४६५६	४९६६
तेली	७७५७	४०४८	३७०९
धानुक	७६००	३९४१	३६५९
राजवंशी	७२२४	३६३८	३५८६

थारु	६८४३	३३९७	३४४६
मारवाडी	६५६८	३३७४	३१९४
मलाहा	६४३४	३२७६	३१५८
मुसहर	५४७५	२७५४	२७२१
तराई ब्राम्हण	४७५२	२४७९	२२७३
सुँडी	४२२९	२१४५	२०८४
अमात	४१६६	२१५३	२०१३
हलुवाई	३९७४	२०३४	१९४०
नुनिया	३७२६	१८९६	१८३०
दुसाध/पासवान/पासी	३४७०	१८०९	१६६१
कायस्थ	३१४३	१५९३	१५५०
राई	२६८७	१२३०	१४५७
विदेशी	२५०७	१२२८	१२७९
मगर	२४०८	११२३	१२८५
हजाम/ठाकुर	२२७३	११८६	१०८७
तामाङ्ग	२१४६	९९०	११५६
कल्वार	२०१६	१०४१	९७५
तत्मा/तत्वा	२००३	१०१५	९८८
अन्य	३४५९५	१७४१७	१७१७८
जम्मा	२४३९२७	१२१९५४	१२१९७३

लैससासको क्षेत्रमा सञ्चालित मुख्य कार्यक्रमहरु

- महिला जनप्रतिनिधिहरुका लागि लैंगिक हिंसा, जनप्रतिनिधिहरुको भूमिका, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, नेतृत्व विकास तथा क्षमता विकास तालिम
- महिला तथा बालबालिकाहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श तथा मनोविमर्शकर्ता परिचालन
- घटना व्यवस्थापन सम्बन्धी समाजसेवी तथा मनोविमर्शकर्ताहरुको अभिमुखीकरण
- OCMC व्यवस्थापन र सहयोग
- GESI उत्तरदायी बजेट सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम
- लैंगिक हिसा निवारण कोष स्थापना एवं परिचालन
- हिंसा पिडित महिलाका लागि कोष स्थापना
- लैंगिक हिंसा पिडित तथा पिछडिएका महिलाहरुका लागि स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम
- महिलासम्बन्धी विभिन्न दिवशहरु संचालन
- टोल विकास संस्थाहरुको सहकार्यमा महिला तथा लैंगिक हिंसा सम्बन्धी टोल स्तरीय सचेतना र निगरानी कार्यक्रम
- एकल महिला स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम
- लोकसेवा आयोग तयारी कक्षा सञ्चालन तालिम कार्यक्रम
- न्यायिक समितिको ईजलास व्यवस्थापन कार्यक्रम
- बालसेवा आश्रमका लागि शैक्षिक सहयोग कार्यक्रम
- बालबालिकासम्बन्धी विभिन्न दिवशहरु र पुरस्कार वितरण कार्यक्रम
- बालक्लब सम्पर्क कक्ष तथा बालबालिका शाखा व्यवस्थापन कार्यक्रम
- नगर तथा वडा स्तरमा वाल अधिकार समिती गठन एवम् कार्यविधी तथा नितीको बारेमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम
- बालक्लब क्षमता विकास कार्यक्रम
- उपमेयर किशोरी आत्मरक्षा खेलकुद प्रशिक्षण कार्यक्रम

- आदिवासी जनजाति मधेसी पिछडा तथा दलित विकास कार्यक्रम
- यौनिक अल्पसंख्यक क्षमता विकास कार्यक्रम
- जेष्ठनागरिक सहयोग सम्बन्धी विविध कार्यक्रम
- जेष्ठनागरिकलाई निशुल्क स्वास्थ्य प्रवर्धन सेवा कार्यक्रम
- बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम
- मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम
- छोरी बचाउ तथा छोरी पढाउ कार्यक्रम
- विपन्न स्वास्थ्य उपचार सहयोग कोष कार्यक्रम
- सेवा प्रदायक स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- सीमा क्षेत्रमा मानव बेचविखन विरुद्ध निगरानी एवं चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन
- समुदायमा लैंगिक हिंसा, घरेलु हिंसा, साइबर काईम, दाइजो जस्ता अवस्था विरुद्द चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन
- सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरुका लागि सेनिटरी प्याड व्यवस्थापन
- कक्षा १-८ का छात्राहरुका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था
- इनस्योर परियोजना मार्फत लक्षित महिलाहरुका लागि १० महिने व्यवसायिक तालिम प्रदान
- प्रसुति विदामा बसेका महिला शिक्षक काममा नफर्कुन्जेल सम्म सट्टा शिक्षक व्यवस्थापन
- आदर्श मा वि समावेसी शिक्षा कार्यक्रम मार्फत सबै प्रकारका अपांगता भएका बालबालिकाहरुलाई अपांगतामैत्री वातावरणमा समावेशी शिक्षा कार्यक्रम सन्चालन
- आदिवासी, दलित, जनजाती एवं एवं पिछडा वर्ग लक्षित विविध कार्यक्रम संचालन

७.२ लैससास परिक्षणको क्रममा आएका तथ्यांकहरू

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण अभिमुखिकरणका क्रममा ५ वटा समूहहरुले समूहगतरुपमा ५ वटा मुख्य विषयहरु भित्रका २२ वटा सहायक विषयहरुका प्रत्येक सूचकहरुमा प्रमाणीकरणका आधारहरुमाथि छलफल गर्दै अंक प्रदान गरेका थिए। सूचकहरुले पाएको अंकभार

अनुसार ७४.५ अंक प्राप्त गरेको हुदा विराटनगर महानगरपालिका लैससासको दृष्टिले उत्तम अवस्थामा रहेको भएतापनि आगामी आ व मा केही कुराहरुलाई सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

खण्ड - तीन

विश्लेषण

८ लैससास परीक्षण विश्लेषणका औजारहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका लागि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ मा उल्लेख गरिएका प्रमुख ५ वटा मुख्य विषयहरुमा २२ वटा सहायक विषयहरुका १०० वटा सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंकहरुको विश्लेषण गरिएको छ ।एउटा मुख्य विषयमा रहेका २० वटा सूचकहरु अंकभार २० रहेको छ ।लैससास परीक्षणको क्रममा सम्पन्न गरिएका कार्यशालामा निर्धारित १०० वटा सूचकहरुका प्रमाणीकरणका आधारहरुमाथि छलफल गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो।सोहि विश्लेषणका आधारमा सूचकहरुमा अंकभार समेत प्रदान गरिएको थियो। अन्त्यमा मुख्य विषयहरुले कति कति अंक प्राप्त गरे भनेर छलफल गरी माकुरे जालो विधिबाट र तालिका मार्फत पनि विश्लेषण गरिएको थियो।

विश्लेषणका औजारहरु

लैससास परिक्षण विश्लेषणका औजारहरु

- लैससास परीक्षण कार्यतालिका निर्माण
- दस्तावेज अध्ययन तथा समिक्षा
- प्रमुख व्यक्तिहरुसँग छलफल
- कार्यशाला संचालन
- माकुरे जालो तथा विभिन्न तालिकाहरुको विश्लेषण तथा प्रस्तुति
- सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौती विश्लेषण तथा प्रस्तुति (SWOT analysis)
- कार्ययोजना तयारी
- प्रतिवेदन तयारी

९. तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण

विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास परीक्षण गर्दा ५ वटा मूल विषयहरुका २२ वटा सहायक विषयहरु भित्र रहेका १०० वटा सूचकहरुका प्रमाणीकरणका आधारहरुलाई केलाउदै महानगरपालिकाले लैससास मूलप्रवाहीकरणका लागि तयार गरेका निति निर्देशिकाहरु, वार्षिक कार्ययोजना तथा बजेट, योजना छनौटका ७ वटा चरणहरुमा लैंगिक तथा सामाजिक असमावेशी समूदायहरुको सहभागिताको अवस्था साथै सञ्चालित योजनाहरुको लैससासको दृष्टिकोणबाट गरिएका अनुगमन तथा मूल्याँकनका प्रतिवेदनहरुलाई अध्ययन गर्दै अंकभार प्रदान गरिएको थियो (लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ को परिच्छेद ४ दफा ४.१ अनुसार)।

क्रसं	मुख्य विषय	पूर्णाङ्क	१ अंक प्राप्त गर्ने सूचकहरु	०.५ अंक प्राप्त गर्ने सूचकहरु	० अंक प्राप्त गर्ने सूचकहरु	कूल प्राप्तांक	प्रतिशत	नतिजा
१	नीति, कानून, योजना	२०	११	९	०	१५. ५	७७.%	उत्तम
२	संस्थागत व्यवस्था	२०	९	११	०	१४ .५	७२.५%	उत्तम
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१०	१०	०	१५	७५%	उत्तम
४	सेवा प्रवाह	२०	९	१०	१	१४	७० %	उत्तम
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	११	९	०	१५.५	७७.%	उत्तम
	जम्मा	१००	५१	४८	१	७४.५	७४.५%	उत्तम

१ **नीति, कानून, योजना - प्राप्तांक १५.५ (७७.५%)**

- नीति र कानूनमा समावेशिता/सहभागिता- पूर्णांक ८ मा प्राप्तांक ७ **(८७.५ %)**
- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन -पूर्णांक ८ मा प्राप्तांक ६ **(७५%)**
- बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन -पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक २.५ **(६२. ५ %)**

२ **संस्थागत व्यवस्था प्राप्तांक १४. ५ (७२. ५ %)**

- कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५%)**
- कार्यप्रणाली समावेशी पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५%)**
- समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५%)**
- वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५%)**
- तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक २.५ **(६२.५ %)**

३. **मानव संसाधन तथा क्षमता विकास प्राप्तांक १५ (७५ %)**

- मानव संसाधन तथा क्षमता विकास पूर्णांक ८ मा प्राप्तांक ६ **(७५%)**
- अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरूद्ध जनचेतना पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३.५ **(८७. ५ %)**
- कानूनी साक्षरता पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक २ **(५० %)**
- विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३.५ **(८७. ५ %)**

४. **सेवा प्रवाह प्राप्तांक १४ (७०%)**

- पूर्वाधार विकास पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक १.५ **(३७.५%)**
- प्रजनन् स्वास्थ्य पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५ %)**
- शिक्षा कार्यक्रम पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३.५ **(८७.५%)**
- खानेपानी तथा सरसफाइ पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५ %)**
- स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ **(७५%)**

५.	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व प्राप्तांक १५.५ (७७.५%)**

- सुशासन पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ (७५ %)
- उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३.५ (८७.५%)
- सूचना तथा संचार पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ .५ (८७.५%)
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक २.५ (६२.५ %)
- समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार पूर्णांक ४ मा प्राप्तांक ३ (७५ %)

अंङ्कहरुको आधारमा तुलनात्मक विश्लेषण गर्दाः मुख्य विषयहरुमा सबै भन्दा बढी नीति कानून, योजना र सुशासन तथा उत्तरदायित्वमा गरी दुईवटा विषयमा समान १५.५ अंङ्क अर्थात ७७.५ प्रतिशत अंक आएको छ। मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा १५ (७५ %) अङ्क आएको छ । संस्थागत व्यवस्थामा १४. ५ (७२.५ %)अङ्क आउँदा सेवाप्रवाहमा १४ (७०%) आएको छ।

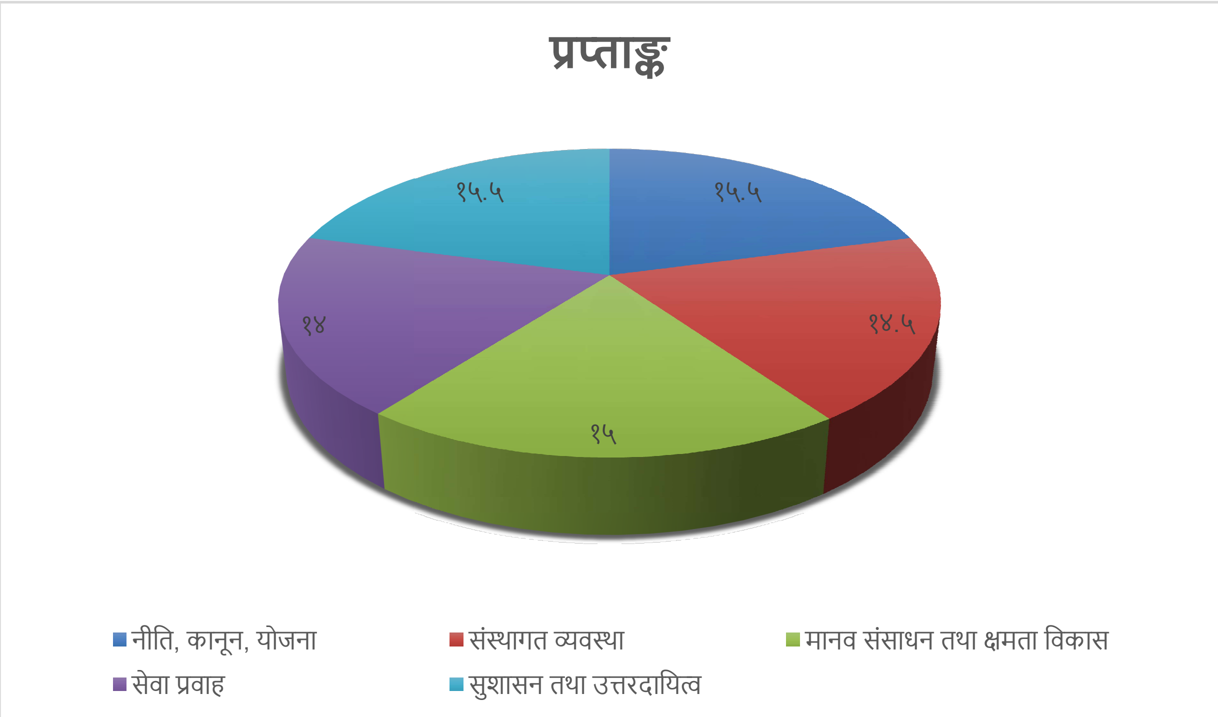

महानगरपालिकामा लैससासको मूलप्रवाहीकरणका लागि केहि नीतिहरु निर्माण भएको पाइयो। महिला तथा लक्षित वर्ग समूदायहरुको योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा पहुँच कम पुगेको अवस्था छ। लैससासमैत्री नीति तथा कानुनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्ने देखिन्छ । स्थानीय तहका योजना छनौटका ७ वटा चरणहरुमा महिला तथा लक्षित वर्ग समूदायहरुको सहभागिता भएता पनि लैससासको मूलप्रवाहीकरणका दृष्टीले केहिमात्र भएको पाईयो। आगामी आ.व.मा योजना छनौटका ७ वटा चरणहरुमा महिला तथा लक्षितवर्ग समूदायहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता गराउन आवश्यक छ । योजना तर्जुमा, बजेट विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग समूदायहरु संग छलफल गरी कार्यक्रम गर्न आवश्यक देखिन्छ ।यस परीक्षण पश्चात तयार गरिएको कार्ययोजनालाई पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गरेको अवस्थामा अगामी वर्षमा धेरैवटा सूचकहरुमा सय प्रतिशत अंक प्राप्त गर्ने संभावना देखिन्छ ।

खण्ड - चार

उपलब्धी

१६. मुख्य उपलब्धीहरु

- लैससास कार्यान्वयन समिति र कार्यदल गठन भएको छ।
- लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ को दायराभित्र रहेर जनप्रतिनिधि तथा विभिन्न महाशाखा र शाखाका प्रमूख एवं कर्मचारीहरुको सूचकहरुमाथिको छलफल र अभ्यासमा संवेदनशिल भएर अंक प्रदानमा सहभागीता रहेको छ ।
- लैससास परीक्षणको अभ्यास पश्चात महानगरपालिकाको वार्षिक योजना तथा बजेट लैससास क्षेत्रमा सहयोगी बजेट रहेको महशुस भएको छ ।
- आगामी बजेट तर्जुमा गर्दा लैससास उत्तरदायी बजेट बनाउनका लागि जनप्रतिनिधिहरु प्रतिबद्ध भएका छन्।
- आगामी आ.व.मा योजना तर्जुमा गर्दा महिला र लक्षित वर्गहरुको सहगागीतालाई सुनिश्चत गर्न जनप्रतिनिधिहरु प्रतिबद्ध भएका छन्।
- महानगरपालिकामा निर्माण भएका ऐन, कानून, कार्यविधि र निर्देशिकाहरुलाई लैससासमैत्री बनाउन कार्य गर्ने भएका छन्।.
- स्वतन्त्र विज्ञको सहजीकरणमा दुईवटा लैससास परीक्षण कार्याशाला सम्पन्न गरी परीक्षण नतिजा प्राप्त भएको छ ।
- लैससास परीक्षणका ५ वटा सूचकहरुको नतिजाको आधारमा सवल पक्ष, कमजोरी पक्ष, अवसर तथा चुनौतिहरु विश्लेषण गरिएको छ ।
- परिक्षणबाट देखिएका सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रको आधारमा कार्ययोजना बनाई आगामी वर्षको वार्षिक कार्यक्रमा राखी बजेट बिनियोजन र कार्यन्वयन गर्न प्रतिबद्ध भएका छन्।
- लैससास परिक्षण गर्नका लागि बजेट विनियोजन भएको गरिएको छ।

- गत आव २०७८ /०७९ को तुलनामा आव २०७९ /०८० मा यस महानगरपालिकाले लैससासको क्षेत्रमा थप कानुन, योजना निर्माण र बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरेको लैससास परीक्षणले देखाएको छ।
- विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास प्रतिफल क्रमश सुधार हुँदै गएको पाईएको छ ।आ व २०७७/०७८ को ५४ अङ्क थियो भने गत आव २०७८ /०७९ मा यस महानगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका गर्दा १०० वटा सूचकहरुमा ७०.५ अंक प्राप्त भएकोमा आव २०७८/०७९ मा १०० वटा सूचकहरुमा ७४.५ अंक प्राप्त भएको छ ।
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको कार्यलाई प्रत्येक वर्ष बजेट विनियोजन गरि निरन्तरता दिंदै लैजाने विषयमा महानगरपालिका प्रतिबद्ध रहेको छ ।

११. लैससास परीक्षण विधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको अवस्था

११.१ परीक्षण पश्चात प्रमुख सूचकहरुले प्राप्त गरेका अङ्कहरुको लेखाजोखा

विराटनगर महानगरपालिकाका जनप्रतिनिधीहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र विभिन्न विषयगत शाखाहरुमा कार्यरत प्रमुख कर्मचारीहरु तथा कार्यदलको सक्रीय सहभागितामा दुईदिने अभिमुखीकरण कार्यशालामा विस्तृत अन्तरक्रिया, छलफल र अभ्यास गरिएको थियो।उक्त दुईदिने अभिमुखीकरण कार्यक्रममा लैंगिक परीक्षणको स्कोरिङ गरिएको थियो।

तालिका न २

विराटनगर महानगरपालिका

५ वटा मूल विषयहरुमा शीर्षकगत प्राप्ताङ्क तालिका

आ ब २०७९-०८०

क्र. स.	मूल विषय	सूचक र उप-सूचकहरु	पूर्णाङ्क	कुल प्राप्ताङ्क	प्राप्ताक प्रतिशत
१	नीति, कानून, योजना (३)	१.१.१ – १.१.८, १.२.१ – १.२.८, १.३.१ – १.३.४	२०	१५. ५	७७.५%
२	संस्थागत व्यवस्था (५)	२.१.१ – २.१.४, २.२.१ – २.२.४, २.३.१ – २.३.४, २.४.१ – २.४.४, २.५.१ – २.५.४	२०	१४ .५	७२.५ %
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास (४)	३.१.१ – ३.१.८, ३.२.१ – ३.२.४, ३.३.१ – ३.३.४, ३.४.१ – ३.४.४	२०	१५	७५%
४	सेवा प्रवाह (५)	४.१.१ – ४.१.४, ४.२.१ – ४.२.४, ४.३.१ – ४.३.४, ४.४.१ – ४.४.४, ४.५.१ – ४.५.४	२०	१४	७० %
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व (५)	५.१.१ – ५.१.४, ५.२.१ – ५.२.४, ५.३.१ – ५.३.४, ५.४.१ – ५.४.४, ५.५.१ – ५.५.४	२०	१५.५	७७.५%
		जम्मा	१००	७४.५	७४.५ %

तालिका न. ३

विराटनगर महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७९ /०८०

लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरे जालो

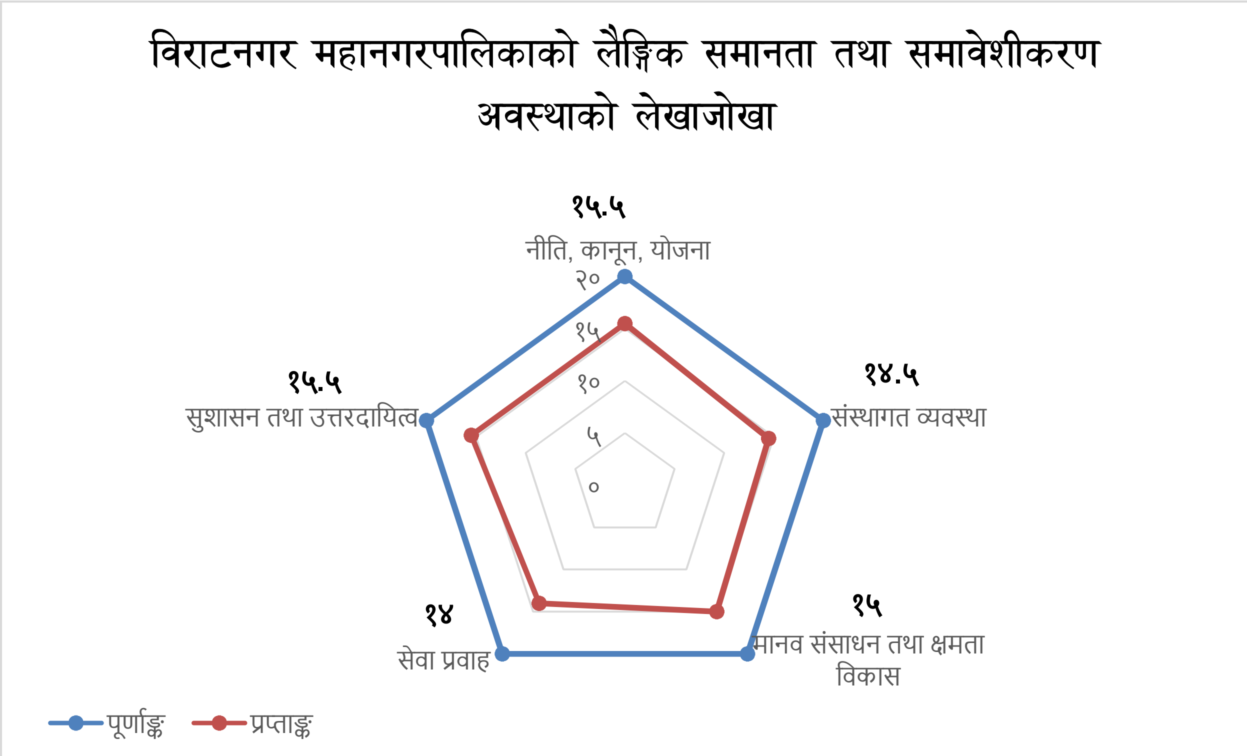

तालिका न ४

विराटनगर महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७९ /०८०

लैससास परीक्षण नतिजा (बार चार्ट)

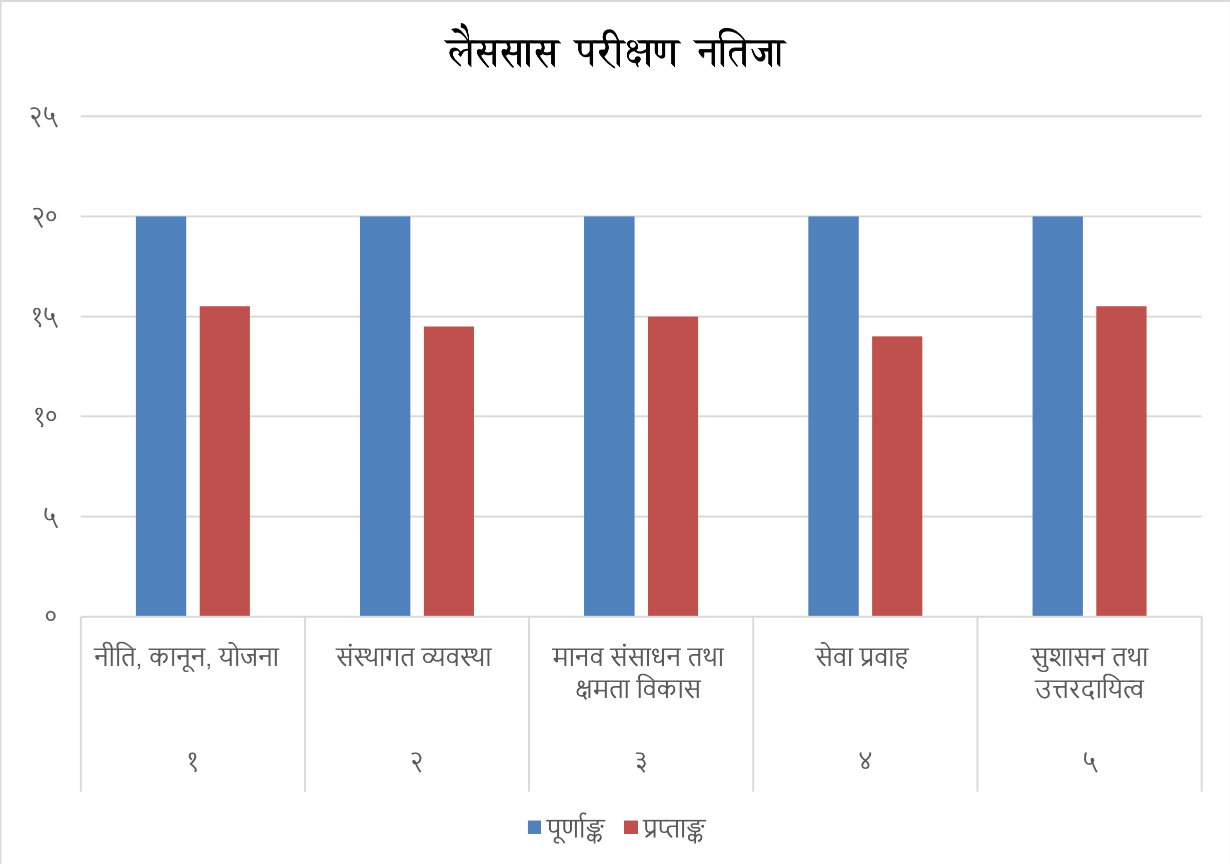

तालिका न ५

विराटनगर महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७९ /०८०

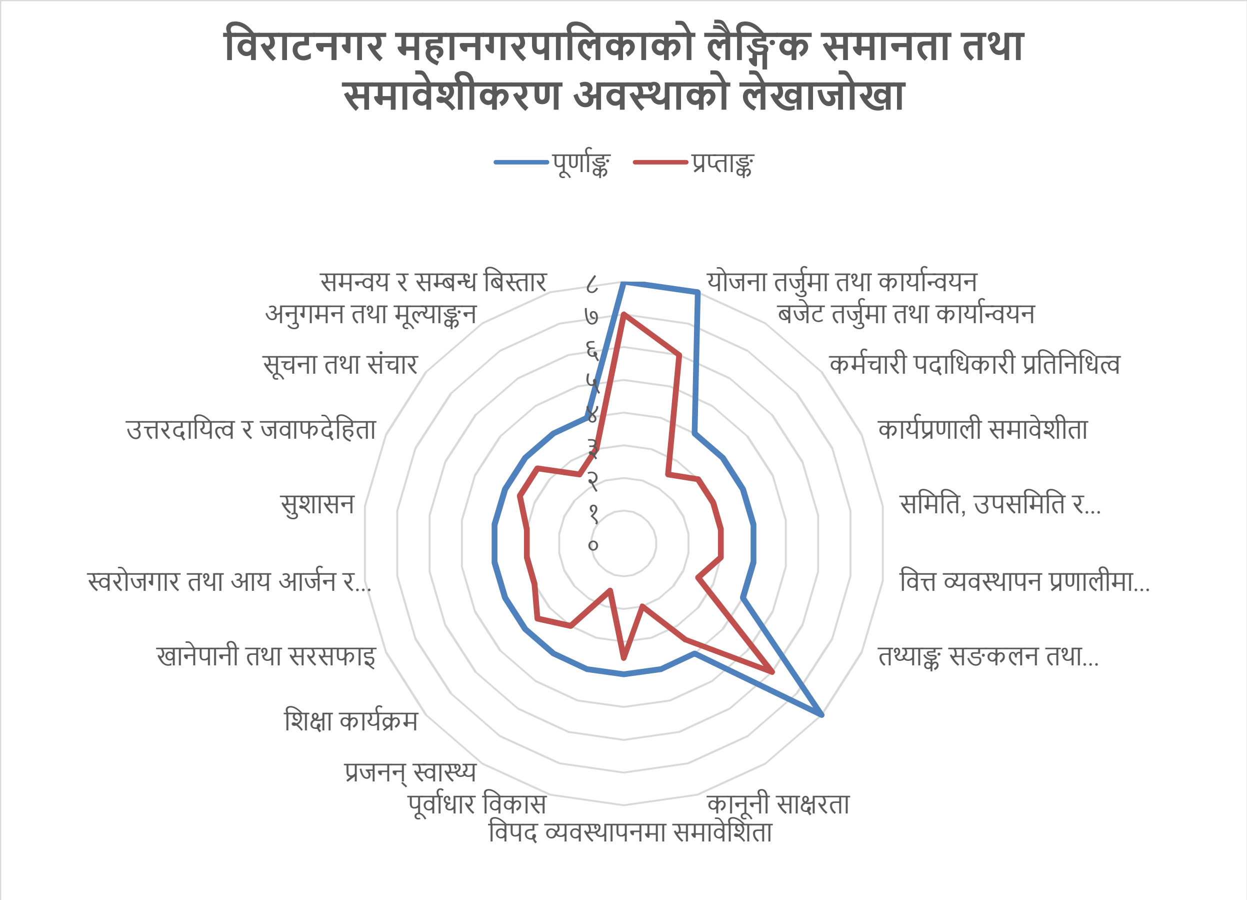

तालिका न ६

विराटनगर महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७९ /०८०

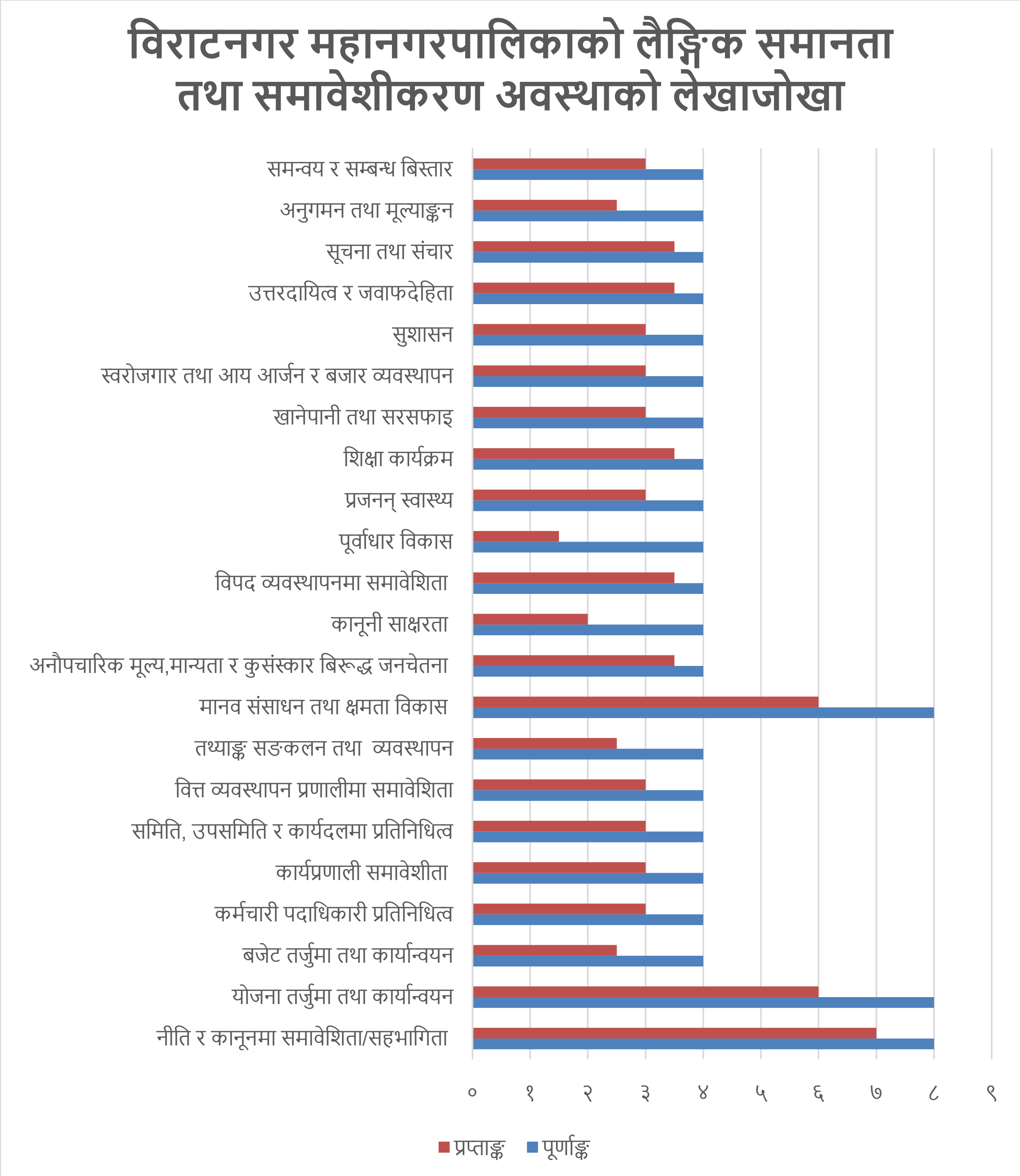

तालिका न ७

विराटनगर महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७९ /०८०

१२. विराटनगर महानगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सबल पक्ष र सुधार गर्नपर्ने पक्षहरु

सूचक	प्राप्ताङ्क	सबल पक्ष	सुधार गर्नुपर्ने पक्ष	अवसर	चुनौति
		मूल विषयः नीति, कानुन योजना			
१.१.१	१	स्थानीय तहको नीति तथा कानुनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे \नगरेको ।			
१.१.२	०.५	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण गरि सुनिश्चित गर्ने गरे /नगरेको ।	महानगरपालिकाले लैससास आफ्ना नीति, कानून,योजना जारी गर्नुभन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण गरि सुनिश्चित गर्नु पर्ने छ।	लैससास सम्बन्धित सम्पन्न कार्यहरुको दस्तावेजीकारण गरि अभिलेख राख्न सकिने ।	
१.१.३	१	स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु समावेश गरिएको छ ।			
१.१.४	१	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीतिहरु छन् / छैनन् ? (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरे/नगरेको ।		लैंगिक हिंसा सम्बन्धी निर्देशिका एवं कोष रहेको	

१.१.५	०.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको छ ।	लैससास सम्बन्धित सम्पन्न कार्यहरुको अनुगमन /मूल्यांकन गरी अभिलेख राख्नु पर्ने		
१.१.६	१	संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको छ।		न्यायिक समिति, महिला बालबालिका शाखा प्रभावकारी रहेको	
१.१.७	१	स्थानीय नीति तथा कानुनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधान रहेको छ।			
१.१.८	१	स्थानीय तहको नीति तथा कानुनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको		संघीय प्रावधान अनुसार नै कार्यहरु गरिएको । सामी परियोजना संचालन भएको ।	
१.२.१	०.५	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरे/नगरेको ।	वार्षिक नीति एवं कार्यक्रम संगै आवधिक योजना समेत निर्माण गरि समावेशी विकासका लागि रणनीति निर्माण गर्नु पर्ने | आवधिक योजना निर्माण गर्नु पर्ने ।	वार्षिक नीति भएको |	
१.२.२	१	महानगरनगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाइ प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको ।		नीति, कार्यक्रम एवं बजेटमा समावेश भएको।	
१.२.३	१	स्थानीय तहको योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने गरे, नगरेको र लक्षित समूहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा पर्ने गरे/ नगरेको ।		वडामा योजना छनौटको प्राथमिकीकरण ।	

१.२.४	०.५		योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा व्यापक छलफल गरिनु पर्ने ।	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा व्यापक छलफल गर्ने सकिने ।	जनप्रतिनिधीहरुको लैससासका क्षेत्रमा न्यून सम्वेदनशिलता ।
१.२.५	०.५		योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्नु पर्ने ।	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने सकिने।	
१.२.६	०.५		स्थानीय तहले दिगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरि प्रमाणहरु अभिलेख गरी राख्नु पर्ने ।	स्थानीय तहले दिगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरि कार्यक्रम गरी प्रमाणहरु अभिलेख गरी राख्न सकिने।	
१.२.७	१	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बनेको ।			
१.२.८	१	स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए। नभएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिएको ।			

१.३.१ यहाँबाट	०.५	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिए / नगरिएको ।	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य प्राप्तिका लागि सूचकहरुको खोजी र निर्धारण गर्नु पर्ने ।	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य प्राप्तिका लागि सूचकहरुको खोजी र निर्धारण गर्न महानगरपालिकामा मानवीयश्रोत भएको ।सम्बन्धित शाखाबाट काम हुने गरेको।	कानुन निति निर्माणमा सरोकारवालाको सक्रिय सहभागिता नहुने र निर्मित कानुनको वोधमा कमि हुने ।
१.३.२	०.५		स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरी सोको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।	महानगरपालिकाले लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्न सक्ने ।	
१.३.३	०.५		परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरी सोको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।	महानगरपालिकाले लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरी सोको कार्यान्वयन गर्न सक्ने ।	जनप्रतिनिधीहरुको लैससासका क्षेत्रमा न्यून सम्वेदनशिलता ।
१.३.४	१	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिए /नगरिएको ।			

		मूल विषयः संस्थागत व्यवस्था			
२.१.१	०.५		१. लैससासलाई अधार मानी बजेट व्यवथापन, तालिम तथा छलफल हुनुपर्ने । २. लैससास नीति निर्देशिका कार्यविधी योजना तयार गर्नु पर्ने। ३. स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को समानरुपमा (५० /५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व हुनुपर्ने ।	१. पर्याप्त जनशक्ति २. बजेट विनियोजन ३. जनप्रतिनिधिहरुको सकारात्मक सोच ४. स्थानीय सरकारको सहयोगी भावना	१. लैससास हर्ने निर्दिष्ट जिम्मेवारी नतोकिनु । २. कर्मचारीको सरुवाले गर्दा जिम्मेवारी परिवर्तन हुनु । ३. संस्थागत विकासका लागि सबै वर्ग र जातिलाई समावेश गराउन नसकिनु ।
२.१.२	१	१. स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिई सो बमोजिम कार्यान्वयन भएको ।			
२.१.३	१	स्थानीय तहले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित लक्षित वर्ग वा समूदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरे/नगरेको ।		सांकेतिक भाषा विज्ञ एवं अपाङ्गता हेल्पलाईन भएको ।	
२.१.४	०.५		जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिई उक्त नीति कार्यन्वयन गरिनुपर्ने ।		
२.२.१	०.५	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति रहेको ।			

२.२.२	१	स्थानीय तहमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ। (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान गरेको छ ।			
२.२.३	१	स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुनसक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरे /नगरेको ।			
२.२.४ याहाँ बाट	०.५		योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता गराई यस समितिले वडा तथा वस्तीस्तरमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गर्नु पर्ने ।		
२.३.१	१	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको ।			
२.३.२	१	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रियरुपमा भागलिन पाएको ।			
२.३.३	०.५		स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुनेगरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने व्यवस्था हुनुपर्ने ।		

२.३.४	०.५		स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुनेगरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुनु पर्ने ।		
२.४.१	०.५		स्थानीय तहमा लैङ्गिक हिँसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन गरिनु पर्ने ।		
२.४.२	१	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको/नभएको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरे/ नगरेको	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि केही बजेटको व्यवस्था भएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरेको ।	वार्षिक कार्यक्रममा समावेश भएको	
२.४.३	०.५	स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जनशक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनको लागि बजेटको व्यवस्था भएको र सो अनुसार कार्य भएको।	थप दक्ष जनशक्ति आवश्यक रहेको		
२.४.४	१.	स्थानीय तहले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरेको ।			
२.५.१	०.५		स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्यौंक संकलन तथा अध्यावधिक गर्नु पर्ने ।		
२.५.२	०.५	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्यौंक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।			

२.५.३	०.५०		स्थानीय तहले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने ।		
२.५.४	१.	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गरेको ।			
		मूल विषयः मानव संसाधन तथा क्षमता विकास			
३.१.१	०.५		लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरि छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन गर्नु पर्छ साथै यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत गराइ कार्यान्वयन गरिनु पर्छ।		
३.१.२	१	स्थानीय तहका पदाधिकारी/कमर्चारी/ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित गरेको छ।			
३.१.३	१	तालिमका विषयवस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरु समेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्वेदनशील भाषाको प्रयोग भएको साथै तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिएको ।			
३.१.४	०.५०		स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि)मा वजेट विनियोजन भई कार्यक्रम संचालन भएको गर्नुपर्ने।		

३.१.५	०.५	स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति रहेको छ ।			
३.१.६	१	स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र/ शाखा/इकाइको व्यवस्था भएको र ती निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरेको छ ।			
३.१.७	१	स्थानीय तहमा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालनका लागि कार्यक्रम तर्जुमा र बजेट विनियोजन गरी र सो कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गरे/ नगरेको			
३.१.८	०.५	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका बाह्रवटा प्रतिबद्दताका सम्बन्धमा स्थानीय तहका पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी भए/नभएको र सोको अभिमुखीकरण गरे/ नगरेको	महिला हक हित र अधिकारसम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका बाह्रवटा प्रतिबद्दताका सम्बन्धमा स्थानीय तहका पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी भएको र सोको बारेमा अभिमुखीकरण गर्नु पर्ने।	सो सम्बन्धी कामको सुरुवात भई सकेको	
३.२.१	१.	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरेको छ ।			
३.२.२	०.५	लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाऊ /नगरपालिका घोषणा गरे/नगरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिए/नलिएको ।	लैङ्गिक हिंसा मुक्त महानगरपालिका घोषणा गर्नका लागि र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति बनाई सोको लागि योजना निर्माण र बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरिनुपर्छ ।		
३.२.३	१.	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरेको छ ।			
३.२.४	१.	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गरेको छ।			

३.३.१	०.५	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानुनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानुनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानुनहरूको सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गरेको छ।			
३.३.२	०.५		स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य, सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानुनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण गर्नु पर्ने ।		
३.३.३	०.५		स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानुनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन गर्नुपर्छ ।		
३.३.४	०.५		स्थानीय तहमा महिलाको लागि संचालित कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानुनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) बाट उनीहरुलाई लाभान्वित गराईनु पर्छ ।		

३.४.१	१		स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरी यस्ता दस्तावेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान राख्नु पर्नेछ ।	1. विगतका कार्ययोजना कार्यविधी नमूनाको रुपमा हेर्न पाईने । २. पर्याप्त जनशक्ती परिचालन गर्न सकिने । ३. बजेट विनियोजन गर्न सकिने ४. समन्वय सम्पर्क र सम्बन्धको विकास गर्न सकिने	१. पर्याप्त बजेटको अभाव २. सिमित बजेट विनियोजन हुँदा लक्ष्य हाँसिलमा कठिनाई
३.४.२	१		स्थानीय तहमा विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्नुपर्ने ।		
३.४.३	०.५	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराई उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेको छ	१. महानगरपालिकाको खण्डिकृत स्थिति प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने । २. कार्ययोजना र कार्यविधि तयार गर्नुपर्ने		
३.४.४	१.	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरेको छ ।			

		मूल विषयः सेवा प्रवाह			
४.१.१	०.५		स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री / संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुनु पर्ने।		
४.१.२	०.५		स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिनु पर्ने।		
४.१.३	०.५	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरेको तथा सो बमोजिम निर्माण कार्य हुने गरे/ नगरेको ।	थप स्थलगत अध्ययन गर्नु पर्ने, प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने		
४.१.४	०	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरे/नगरेको ।		सुधारिएको चुल्हा /विद्दुतीय चुल्हा प्रयोगमा प्रोत्साहन गर्न सकिने	

४.२.१	१	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यन्वयन गरे /नगरेको ।	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यन्वयन गर्नु पर्ने ।		
४.२.२	०.५	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाइ लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था गरे नगरेको र सो को कार्यन्वयन भए/नभएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था गरी सो को कार्यन्वयन गर्नु पर्ने।		
४.२.३	१	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू (सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्न, एचआईभी एड्स, स्तन क्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने लगायतका विषयहरु) संचालन गरेको छ ।			
४.२.४	०.५	महिला, आर्थिक रूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समूहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरे/नगरेको तथा सोको कार्यान्वयन गरे/नगरेको ।	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समूहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरी सोको थप प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।		
४.३.१	१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको र सो उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भएका छन् ।			
४.३.२	१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रबन्ध मिलाएको छ।			

४.३.३	१	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रमको व्यवस्था गरी सो अनुरूप कार्यक्रमहरु (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षा, आदि) भए / नभएको ।		मोरंग जिल्ला साक्षर घोषणा भएको	
४.३.४	०.५	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे/ नगरेको ।	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरी प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम पूर्ण रुपमा संचालन हुने बाँकी रहेको ।		
४.४.१	०.५	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर, आदिको प्रबन्ध गरे /नगरेको ।	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर, आदिको पर्याप्त प्रबन्ध गर्नु पर्ने ।		
४.४.२	१	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको छ।			
४.४.३	०.५	स्थानीय तहका टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे /नगरेको ।	स्थानीय तहका सबै था टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फूलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने।		

४.४.४	१	स्थानीय तहका गाउँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भई ती कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने गरेको छ ।		महानगरपालिका संग सम्बन्धित नभएको, पिउने पानीको आधुनिक आयोजना संचालनमा रहेका ।	
४.५.१	१	स्थानीय तहको आवधिक योजना, बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरेको छ।	थप अभिमुखीकरण आवश्यक रहेको ।		
४.५.२	१	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समूहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गरेको छ ।			
४.५.३	०.५	महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाध प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक)र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिई सो अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरे /नगरेको ।	आवश्यकता अनुसार महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाध प्रविधि, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक)र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिई सो अनुरुप कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने ।		
४.५.४	०.५	गरीब तथा लक्षित समूहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति रहे/नहरेको र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वयन भए /नभएको ।	१. गरीब तथा लक्षित समूहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति बनाइ र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।प्रभावकारी हुन नसकेका उपलब्ध सेवालाई आवश्यकता अनुसार थप निती तथा कानुन बनाइ कार्यान्वयन गर्नु पर्ने।	श्रोत साधनको समुचित प्रयोग गरी अवश्यकता अनुसार थप नीति तथा कानुन बनाइ कार्यान्वयन गर्न सकिने ।	शिर्षकगत पर्याप्त बजेट र जनशक्ति व्यवस्थापन नहुन सक्छ।

		मूल विषयः सुशाशन तथा उत्तरदायित्व			
५.१.१	१	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रबर्धनका विषयमा नीति, कानुन जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/ समिति/ कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको छ।			
५.१.२	०.५	स्थानीय तहले विधिको शासन प्रबर्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समूहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो बमोजिम कार्यान्वयन गरेको छ।	थप प्रभाकारी बनाउनु पर्ने		
५.१.३	०.५०	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वियन गर्ने गरेको/नगरेको ।	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा तय गरिएका कार्यक्रम थप प्रभाकारी ढंगले निरन्तरता दिने ।		
५.१.४	१	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वियन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरेको छ ।			
	१	**१८. जम्मा**			
५.२.१	१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको छ ।			
५.२.२	१	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समूहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरेको छ ।			

५.२.३	१	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा प्रश्न उठ्ने गरे /नगरेको र अभिलेख राखी उठेका प्रश्नउपर स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुने गरे /नगरेको ।			
५.२.४	०.५	स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।	जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता निर्माण गर्नुपर्ने ।	स्व-व्यवस्थित आचार संहिता रहेको	
५.३.१	१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरे /नगरेको र महिला, लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरेको छ।			
५.३.२	१	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गरेको ।			
५.३.३	१	स्थानीय तहले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य समेतका सबै माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको छ ।			
५.३.४	०.५	स्थानीय तहमा महिला लगायत सबै लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको/नभएको	स्थानीय तहमा महिला लगायत सबै लक्षित समूहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना औसत अभिवृद्धि भएको छ, थप कार्य गर्नुपर्ने, अभिलेख राख्नु पर्ने ।		
५.४.१	१	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सक्ने वातावरण बनेको		।		

५.४.२	०.५	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरे/नगरेको ।	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरी अभिलेख राख्नु पर्ने।		
५.४.३	०.५	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्वन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरे/नगरेको ।	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्बन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर पर्याप्त र प्रभावकारी छलफल गर्ने ।	लक्षित वर्गलाई विकासको मुलधारमा ल्याइ समान विकास गर्न सकिने छ ।	
५.४.४	०.५	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरे/नगरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्ने।	सेवा प्रवाहमा सबैको समान पहुँच स्थापित हुन सक्ने छ ।	
५.५.१	१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको छ ।		यी कार्यक्रम मार्फत बालबालिकाको समान सहभागिता स्थापित हुनसक्ने अवसरहरु प्राप्त भएका छन् ।	
५.५.२	१	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण भई कार्यगत छलफल हुने गरेको छ।			
५.५.३	०,५	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासको अवस्था ।		यी कार्यक्रम मार्फत लक्षित वर्गहरु विकासको मुलधारमा आउन सक्ने अवसर छ।	

५.५.४	०.५	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरे /नगरेको ।	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।	जनप्रतिनिधीहरुको लैससास मैत्री सकारात्मक सोच हुनु ।	

तालिका न ८

विराटनगर महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७९ /०८०

१३ लैससास विकास कार्य योजना

मूल शिर्षक			अवस्था सुधारका लागि	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व पर्ने /नपर्ने	
पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क	सूचक नं.	आवश्यक क्रियाकलाप	पहल कर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने	नपर्ने
नीति, कानून र योजना	१	१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे \नगरेको ।						
	०.५	१.१.२	नीति, कानुन र योजना जारी गर्नु पुर्व लैससासको दृष्टिले लेखाजोखा र विश्लेषण गरी सुनिस्चित गर्ने ।	प्र.प्र.अ. तथा लैससास शाखा	कार्यपालिका नगरसभा विधायन समिति	महानगरपालिका का सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सो को मापन योग्य लक्ष्य समावेश गर्ने ।	योजना र विषयगत शाखाहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/८१		

	०.५	१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यहारिक र रणनीतिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्नका लागि पर्याप्त छलफल गर्ने ।	योजना र विषयगत शाखाहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला पुरुष लक्षित समुहको छुट्टा-छुट्टै अवस्था विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम गर्ने ।	योजना, लैससास लगायतका शाखा-महाशाखा र वडा कार्यलय	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	१.२.६	महानगरपालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरु सहित लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्ने ।	योजना, लैससास शाखा, लगायतका शाखा-महाशाखा र वडा कार्यालय	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने प्रावधान राख्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-महाशाखा र वडा कार्यालय तथा विषयगत समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	१.३.२	महानगरपालिकामा लैससास बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित गर्न बजेटको व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-मह्याशाखा तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	१.३.३	परीक्षण पश्चात लैससास विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा, महाशाखा तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखा-महाशाखा हरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने

संस्थागत व्यवस्था									
	०.५	२.१.१	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरुको समान प्रतिनिधित्व गराउने प्रावधान बनाउने ।	प्र.प्र.अ.	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखा-महाशाखा हरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	२.१.४	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको पर्याप्त अवसर प्रदान गर्दा, महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिने ।	लैससास फोकल पर्सन	सामाजिक विकास शाखा	महिला बालवालिका शाखा/ योजना शाखा	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	२.२.४	वस्ती वडा स्तरमा योजना सम्बन्धी विषयमा समावेशी छलफल तथा अनुगमन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-महाशाखा तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा विषयगत शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	२.३.३	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन गर्दा कार्यदलले दिएको सुझावहरुलाइ प्रतिवेदन वनाएर राख्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-महाशाखा तथा समितिहरु	कर्यपालिका	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	२.३.४	सम्बन्धित समितिहरुले दिएका सुझाहरु विषयगत शाखा महाशाखाहरुमा पेश गर्नुपर्ने	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-महाशाखा तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने

	०.५	२.४.१	स्थानीय तहमा महिला सीप विकास, लैंगिक हिंसा सम्बोधन, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषययको कोषको स्थापना सहित कार्यक्रमलाई नियमितता दिने	कानून, महिला – बाल बालिका शाखा	कार्यपालिका /सभा	कार्यपालिका	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	२.५.१	स्थानीय तहले खण्डिकृत तथ्यांक सहितको वस्तुगत विवरण संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-महाशाखा,तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	२.५.३	महानगरपालिकाको पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा-महाशाखा,तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०									
	०.५	३.१.१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी रकम खर्च गर्ने कार्यविधि निर्माण गर्ने ।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	३.१.४	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्राविधिक तालिमको आयोजना गर्ने ।सो को लागि बजेट विनियोजन गर्ने ।तालिमको मुल्यांकन प्रतिवेदन पनि तयार गर्ने ।	महिला तथा बालवालिका शाखा/सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	नगर कार्यपालिका	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने

	०.५	३.१.८	थप अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने, अनुगमनको प्रतिवेदन समेत बनाउने ।	महिला तथा बालवालिका शाखा/सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	नगर कार्यपालिका	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	३.२.२	लैंगिक हिंसा मुक्त महानगरपालिका घोषणाका लागि नीति तथा कार्यविधि बनाई लागु गर्ने ।	लैससास फोकल पर्सन	कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	विधायन समिति /सामाजिक विकास शाखा	आ.व. ०८०/०८१	विषाय विज्ञ	
			लैंगिक हिंसा मुक्त महानगरपालिका घोषणाका लागि विभिन्न सरोकारवालाहरुसंग समन्वय गर्ने ।	लैससास फोकल पर्सन	कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	विधायन समिति /सामाजिक विकास शाखा	आ.व. ०८०/०८१	विषाय विज्ञ	
	०.५	३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरुलाई सबै महाशाखाका प्रमूखहरुलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी अभिमुखिकरण गर्ने ।	न्यायीक समिति/कानुन शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	कानून शाखा	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	३.३.३	महानगर पालिकाका १९ वटै वडाहरुमा थप कानुनी सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	न्यायीक समिति/कानुन शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	कानून शाखा	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
सेवा प्रवाह									
	०.५	४.१.१	महिला/बालबालिका/अपाङ्गता मैत्री संरचना निर्माण गर्दा भवन निर्माण आचारसंहिता अनुरुप ड्रइङ्ग, डिजाइन र लागत अनुमान तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	प्राविधिक शाखा	कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	प्र.प्र.अ./योजना शाखा	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	४.१.२	अबका सबै सार्वजनिक पूर्वाधार बालबालिका, अपाङ्गता, जेष्ठ नागरिक मैत्री हुनेगरी निर्माण गर्ने ।	प्राविधिक/योजना शाखा	कार्यपालिका,प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	प्र.प्र.अ./योजना शाखा	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने

	०.०	४.१.४	महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने	वातावरण शाखा	कार्यपालिका,प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	प्र.प्र.अ./योजना शाखा	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	४.२.२	स्थानीय तहका कार्यालयमा कार्यरत महिला कर्मचारीहरुलाइ मध्यनजर गर्दै स्तनपान कक्षको व्यवस्था गर्ने	योजना शाखा/लैससास शाखा	कार्यपालिका,प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा स्वास्थ्य महाशाखा	प्र.प्र.अ.	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	४.२.४	महिला, आर्थिक रुपले विपन्न घरपरिवार तथा लक्षित समूहलाइ स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई थप वजेट ल्याइ कार्यान्वयन गर्ने	स्वास्थ शाखा/सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	स्वास्थ्य महाशाखा /आर्थिक विकास महाशाखा	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	४.४.१	सार्वजनिक स्थलहरुमा सफा पिउने पानीको व्यवस्था गर्ने । यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्थाको पहल गर्ने।	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा तथा समितिहरु	कार्यपालिका नगरसभा	प्र.प्र.अ. तथा सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने
	०.५	४.४.३	करेसाबारी तथा कौशी खेतिको तालिम संचालन गर्ने ।घरबाट निस्कने फोहोरको यथोचित व्यवस्थापन गर्ने ।	वातावरण पुर्वाधार शाखा/सामजिक विकास शाखा	कार्यपालिका नगरसभा	कृषि, वातावरण, पुर्वाधार शाखा/सामजिक विकास शाखा	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	४.५.३	थप महिला प्राविधिकहरु तथा सामाजिक परिचालकहरु तयार गर्नका लागि वजेट विनियोजन गर्ने	सम्बन्धित शाखाहरु	कार्यपालिका	प्र.प्र.अ. विषयगत शाखा तथा समितिहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने

सुशासन तथा उत्तरदायित्व									
	०.५	५.१.३	बैजिंग घोषणा पत्रका १२ प्रतिबद्धताका बारेमा जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	लैससास फोकल पर्सन	प्र.प्र.अ.	लैससास फोकल पर्सन/महिला बाल बालिका शाखा	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	५.३.४	महिला लगायत सबै लक्षित समूहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारिता अध्ययन प्रतिवेदन तथा स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने	सम्बन्धित शाखाहरु	प्र.प्र.अ.	प्र.प्र.अ./ सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	५.४.२	कार्यक्रमको प्रभावकारिता अनुगमन तथा मुल्यांकन गरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने ।कार्यक्रम कार्यन्वयन लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण भएको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	सम्बन्धित शाखा	नगरसभा/कार्यपालिका	प्र.प्र.अ./ सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	५.४.३	लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरेका विषयहरुको सुची तयार गरी प्रतिवेदन तयार पार्ने	सम्बन्धित शाखा	नगरसभा/कार्यपालिका	प्र.प्र.अ./ सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	५.४.४	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्ने ।	सम्वन्धित शाखाहरु/महा शाखाहरु सबै	अनुगमन समिति	प्र.प्र.अ./ सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		नपर्ने
	०.५	५.५.४	स र स सु प को प्रस्ताव १३२५ र १८२० का लागि आवस्यक कार्यक्रम तयगरि लागु गर्ने, रकम विनियोजन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा/महिला तथा बालवालिका शाखा	कार्यपालिका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	प्र.प्र.अ./ सम्बन्धित शाखाहरु	आ.व. ०८०/०८१		पर्ने

१४ महानगरपालिकाका महत्वपूर्ण व्यक्तिहरुको भनाई

महानगर प्रमुख श्री नागेश कोइरालाज्यू

मिति २०८० /०९/ १८ गतेको विज्ञ सहजकर्ताको उपस्थितिमा सामाजिक विकास शाखासँगको छलफल, मिति २०८०/०९/१९ गतेको प्रमूखज्यूको अध्यक्षतामा विभिन्न विषयगत समिति / महाशाखा र वडाहरुलाई समेटेर लैससास कार्यान्वयन समिति गठन बैठक एवं मिति २०८० /०९ /२२ गतेको स्वतन्त्र विज्ञ सहजकर्ताद्वारा सहजीकरणमा सम्पन्न लैससास परीक्षण तयारी बैठकमा महानगर प्रमुखज्यूले प्रामाणिक आधारमा लैससास परीक्षणलाई अघि बढाउन निर्देशन गर्नुभयो । उहाले भन्नु भयो : "लैससास परीक्षण सम्बन्धी २ दिने कार्यशालामा प्रमाणको अधारमा मात्र अंक राख्नुहोला। महाशाखा र शाखाहरुले आवश्यक प्रमाणहरु अनिवार्य जुटाउनुहोला ।हामी कहाँ चुकेका रहेछौं त्यसलाई अगाडी बढाउन पहल गरौं । लैससास परीक्षण कार्यशालामा उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्दै महानगरलाई कसरी उत्कृष्ट बनाउन सकिन्छ त्यसका लागि सबैले पहल र प्रयास गरौं।"

महानगर उपप्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्की ज्यू

लैससास परीक्षणको सम्पूर्ण पक्रियामा आफ्नो सक्रिय सहभागिता सहित लैससास परीक्षणका प्रत्येक सूचकमा महानगर उपप्रमुखज्यूको चासो रहेको थियो । त्यसैगरी लैससास परीक्षणको पहिलो कार्यशालामा आफ्नो पूरै समय लगानी गर्नुहुने लैससास परीक्षण कार्यदलको संयोजक समेत रहनुहुने उपप्रमुखज्यूले लैससास परीक्षणको दोस्रो कार्यशालाको समापनमा आफ्ना विचार राख्दै भन्नुभयो, "लैससास परीक्षण कार्यशालामा निकै गहन छलफल भयो ।लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा हामी हिजो कुन अवस्थामा थियौं र आज कहाँ पुगेका छौं भन्ने थाहा भयो । प्रायः प्रमाणहरु जुटाउने प्रयास भए । यद्पि लैससास सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको निरन्तर अनुगमन

र मुल्यांकन गर्दै सम्पन्न गरिएका सबै कार्यक्रमहरुको प्रमाणहरु सुरक्षित राख्नु पर्ने रहेछ।यसका लागि अन्तर महाशाखा समन्वय अझै व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनु पर्ने समेत देखिएको छ | आगामी दिनमा थप लैससास अनुरुप कामहरु गर्दै जानेछौं ।यो कार्यक्रममा सहयोग गर्नुहुने स्वतन्त्र विज्ञज्यू सहित सबैलाई धन्यवाद ।"

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री राजेन्द्र पराजुली ज्यू

विराटनगर महानगरपालिकाका प्रमूख प्रशासकीय अधिकृत श्री राजेन्द्र पराजुलीज्यूको लैससास परीक्षण दोस्रो कार्यशालामा पूर्ण सहभागिता रह्यो । उहाले कार्यशालामा उठेका सवालहरु समेतलाई सम्बोधन गर्दै लैससासको क्षेत्रमा महानगरले हाँसिल गरेको उपलब्धीका बारेमा भन्नुभयो "विगतका वर्षहरुको तुलनामा आ व २०७९ मा प्रगति देखिएता पनि, लैससासको क्षेत्रमा १०० प्रतिशत अङ्क प्राप्त गर्न हामीले सोही अनुरुप काम गर्नका लागि जोड दिनुपर्छ । हामी सबै यसमा लागि परेर योजना तथा बजेट निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्छ । कार्यशाला गोष्ठी अत्यन्त राम्रो र सहभागितामूलक रहेको पाएँ । कार्यशालामा हामी सबै सहभागि भएर हाम्रो महानगरपालिकाले कसरी काम गरिरहेको रहेछ र हामी कुन अवस्थामा रहेछौ भन्ने कुराको पूर्ण ज्ञान भयो।स्वतन्त्र विज्ञको विश्लेषणले औंल्याएका कमी-कमजोरी हरुलाई क्रमश सुधार गर्दै लाने छौं । सबैलाई धन्यवाद । "

विराटनगर महानगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका अधारमा निम्न सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छ ।

- यस महानगरपालिकाले लैससासको क्षेत्रमा पर्याप्त काम गरेको पाइएता पनि त्यसको अभिलेख व्यवस्थित नभएका कारण अभिलेखिकरणमा विशेष जोड दिनु पर्ने छ ।लैससास सम्बन्धी खण्डीकृत तथ्यांक राखिनु पर्ने |
- सबल लैससास परिणामका लागि सरोकारवाला पहिचानमार्फत अवस्था विश्लेषण र सम्भाव्यता अध्ययनमा थप जोड दिनु पर्ने |

- लैससास मूलप्रवाहीकरणका लागि नीति, निर्देशिका र कार्यविधिहरु पूर्णता प्रदान गर्दै कार्यन्वयन गर्नु पर्ने ।
- निर्माण भएका नीति निर्देशिकाहरुमा लैससास सम्बन्धी भएका (सबै शाखा एवं महाशाखा अन्तर्गत) व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयन गरिनुपर्ने ।
- महानगरपालिकामा निर्माण भएका ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकाहरुलाई पूर्ण लैससासमैत्री बनाईनु पर्ने।
- योजना छनौटका चरणहरुमा महिला तथा लक्षित वर्ग समूदायहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता गराइनु गर्ने। साथै उनीहरुका योजनाहरुलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी बजेट छुट्याउनु पर्ने ।
- परीक्षणबाट देखिएका सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रको आधारमा कार्ययोजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।
- आगामी वर्षको वार्षिक योजनामा लैससास सम्बन्धी कार्यक्रमहरु राखी बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
- कुनै पनि योजनाको अनुगमन गर्दा लैससासका दृष्टिकोणबाट अनुगमन हुनेगरी प्रतिवेदन फारम तयार गरी प्रयोगमा ल्याउने ।
- स्थानीय तहले लैससासलाई Cross-cutting Issue हरुमा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्दै जानुपर्ने ।
- दिगो विकासका लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक वजेट विनियोजन गर्ने ।
- दिगो विकासका लक्ष ५ अनुसारको लैङ्गिक समानताको प्रबर्द्धन गर्न र सबै उमेर तथा समूहका महिलाहरुको सशक्तिकरणको लागि ठोस नीतिगत र कानुनी प्रावधानहरु अवलम्बन र सुदृढ गर्ने।
- पूर्ण लैंगिक उत्तरदायी बजेट निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनु पर्ने ।
- लैससास विकास कार्य योजना वडा तहदेखी नै अनिवार्य रुपमा कार्यान्वयन गरिनु पर्ने |
- महानगरपालिका अन्तर्गत महिलाको स्थिति-पत्र निर्माणले पनि लैससास परिक्षणलाई थप टेवा पुग्ने देखिन्छ |
- लैससास विकास सम्बन्धी वडा स्तरीय बुझाई अभिवृद्धि गर्नुपर्ने |
- आवश्यकता अनुसार लैससास विकासका बहुसरोकारहरुलाई चेतना र क्षमता अभिवृद्धि गरिनु पर्ने |

१५. निष्कर्ष

विराटनगर महानगरपालिकाले आफ्नै आयोजनामा महानगरपालिकाको आ व २०७९ /०८० को लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्य सम्पन्न गर्यो । लैससास परीक्षण कार्यतालिका निर्माण गर्दै मिति २०८० पौष १२ गतेबाट प्रारम्भ भएको आ व २०७९/०८० को लैससास परीक्षणका लागि २०८० /०९ /२५ गते सुरु भएको २ दिने लैससास परीक्षण कार्यशालाको उद्घघाटन तथा समापन महानगरपालिका उपप्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्की ज्यूको अध्यक्षतामा भएको थियो । दोस्रो कार्यशालामा महानगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री राजेन्द्र पराजुलीज्यूको सक्रिय उपस्थिति रह्यो । महानगरपालिकामा उपलब्ध नीति निर्देशिकाहरु, वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट लगायतका अन्य कार्यविधि र दस्तावेजहरुको अध्ययन गरिएको थियो।

लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिमुखिकरण कार्यशालामा स्कोरिङलाई अन्तिम रुप दिइ ५वटा प्रमूख विषयहरुका २२ वटा उपविषयहरुको प्राप्ताङ्क सहितको माकुरे जालो तथा बार चार्ट प्रस्तुत गरी सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरुलाई समेटी कार्ययोजना समेत तयार गरिएको थियो। विराटनगर महानगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक, योजना तथा विभिन्न क्षेत्रगत कार्यक्रमहरुले लैससासको क्षेत्रलाई कतिसम्म सम्बोधन गरेको छ भनेर अध्ययन गरिएको थियो।महानगरपालिका अन्तरगतका विभिन्न विषयगत शाखाहरुमा कार्यरत प्रमुख कर्मचारीहरु बीच अन्तरक्रिया र छलफल गरिएको थियो।लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ मा उल्लेखित सूचकमा आधारित रहेर लैंगिक परीक्षण गरिएको थियो।महानगरपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०७९-०८० मा सञ्चालन गरिएका विभिन्न योजनाहरुमा महिलाको सहभागिता तथा निर्णय प्रक्रियामा उनीहरुको अवस्थाबारे समेत व्यापक अन्तरक्रिया र छलफल गरिएको थियो। सो पश्चात जनप्रतिनिधि र

कर्मचारीहरुको संयुक्त सहभागितामा पाँच वटा समूह निर्माण गरी अध्ययन, छलफल तथा अन्तरक्रियाहरु सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको थियो ।उक्त कार्यशालाको पहिलो दिनमा सूचकहरुमा अंकभार प्रदान गरिएको थियो भने कार्यशालाको दोस्रो दिनमा ० र ०.५ अंक प्राप्त गरेका सूचकहरुमा रहेर महानगरपालिकाका सवल पक्ष, सुधार गर्नुपर्ने पक्ष, अवसर र चूनौतिहरुको विश्लेषण गरिएको थियो। सूचकहरुको प्राप्ताङ्कको आधारमा आगामी आर्थिक वर्षका लागि कार्ययोजना निर्माण गरिएको छ। यस महानगरपालिकाको लैससास परीक्षणमा ५ वटा मूल विषयका आधारमा हेर्दा ५ वटै मूल विषयहरुमा उत्तम नतिजा हासिल गरेको छ । यही नतिजालाई मार्गदर्शनको रुपमा लिएर अगाडी बढ्ने हो भने विराटनगर महानगरपालिका चाँडै नै लैससास मैत्री हुने अनुमान गर्न सकिन्छ ।उक्त कार्यशालामा महानगरपालिकाका नगर प्रमुख, उपप्रमुख, वडाध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु तथा नगरपालिकाका कर्मचारीहरुको महत्वपूर्ण र सक्रिय सहभागिता रहेको थियो ।

अनुसुचीहरु

अनुसूची-१

विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास परीक्षणका सूचक अनुसार प्रासाङ्क विवरण

विराटनगर महानगरपालिकाको लैससास परीक्षणका सूचकहरु

सिनं	मूल बिषय	सहायक बिषय	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्रासाङ्क
				नीति, कानून, योजना	२०	
१	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता\ सहभागिता	१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे \नगरेको ।	०-१	१
२			१.१.२	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण गरि सुनिश्चित गर्ने गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
३			१.१.३	स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी विषयहरु समावेश भए /नभएको ।	०-१	१
४			१.१.४	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीतिहरु छन् / छैनन् ? (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरे/नगरेको ।	०-१	१
५			१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको / नराखिएको ।	०-१	०.५
६			१.१.६	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ।	०-१	१
७			१.१.७	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधान रहे । नरहेको ।	०-१	१
८			१.१.८	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको	०-१	१
				१ . जम्मा	८	७
९		योजना तर्जुमा तथा	१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरे/नगरेको ।	०-१	०.

१०		कार्यान्वयन	१.२.२	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाइ प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे / नगरेको ।	०-१	१
११			१.२.३	स्थानीय तहको योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने गरे, नगरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकता मा पर्ने गरे / नगरेको ।	०-१	१
१२			१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुने गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
१३			१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए /नगरिएको ।	०-१	०.५
१४			१.२.६	स्थानीय तहले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे / नगरेको ।	०-१	०.५
१५			१.२.७	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने / नबनेको ।	०-१	१
१६			१.२.८	स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए। नभएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिए / नदिएको ।	०-१	१
				२ . जम्मा	८	६
१७		बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिए / नगरिएको ।	०-१	०.५
१८			१.३.२	स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए / नगरिएको र सोको कार्यान्वयन भए/ नभएको ।	०-१	०.५
१९			१.३.३	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिए /नगरिएको र सो को कार्यान्वयन भए/नभएको ।	०-१	०.५
२०			१.३.४	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिए /नगरिएको ।	०-१	१
				३. जम्मा	४	२.५
				संस्थागत व्यवस्था	२०	
२१	संस्थागत व्यव	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनि	२.१.१	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को समानरुपमा (५० /५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व भए/नभएको ।	०-१	०.५
२२			२.१.२	स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिए/नलिएको र सो वमोजिम कार्यान्वयन भए/नभएको ।	०-१	१

२३	स्था २०	धित्व	२.१.३	स्थानीय तहले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरे/नगरेको ।	०-१	१
२४			२.१.४	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिए/नलिएको तथा उक्त नीति कार्यन्वयन गरिए/नगरिएको ।	०-१	०.५
				४ = जम्मा	४	३
२५		कार्यप्रणाली समावेशी	२.२.१	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति रहे/नरहेको ।	०-१	०.५
२६			२.२.२	स्थानीय तहमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ।छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरे /नगरेको ।	०-१	१
२७			२.२.३	स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरे/नगरेको ।	०-१	१
२८			२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए/ नभएको र यस समितिले वडा तथा वस्तिस्तरमा योजाना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
				५ = जम्मा	४	३
२९		समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	२.३.१	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे / नरहेको ।	०-१	१
३०			२.३.२	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रियरुपमा भागलिन पाए /नपाएको	०-१	१
३१			२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
३२			२.३.४	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
				६. जम्मा	४	३

३३		वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	२.४.१	स्थानीय तहमा लैङ्गिक हिँसा निवारण,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन भए/नभएको ।	०-१	०.५
३४			२.४.२	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको/नभएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरे/नगरेको ।	०-१	१
३५			२.४.३	स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जन शक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनकोलागि वजेटको व्यवस्था भए/नभएको र सो अनुसार कार्य भए/नभएको ।	०-१	०.५
३६			२.४.४	स्थानीय तहले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने गरे/नगरेको ।	०-१	१
				७. जम्मा	४	३
३७		तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन	२.५.१	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको/नगरेको।	०-१	०.५
३८			२.५.२	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
३९			२.५.३	स्थानीय तहले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
४०			२.५.४	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गरे /नगरेको ।	०-१	१
				८. जम्मा	४	२.५
				मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	
४१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	३.१.१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे/नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए/नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए /नआएको ।	०-१	०.५
४२			३.१.२	स्थानीय तहका पदाधिकारी/कमर्चारी/ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिए/नलिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित गरे/नगरेको ।	०-१	१
४३			३.१.३	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुविधा सम्वन्धमा पृष्ठपोषण लिए/नलिएको	०-१	१
४४			३.१.४	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि)मा वजेट विनियोजन भई कार्यक्रम संचालन भए/नभएको	०-१	०.५

४५			३.१.५	स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति भए/नभएको	०-१	०.५
४६			३.१.६	स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र/ शाखा/इकाइको व्यवस्था भए/नभएको र ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरे/नगरेको	०-१	१
४७			३.१.७	स्थानीय तहमा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे/नरहेको र सो कार्यक्रम कार्यान्वयन भए /नभएको	०-१	१
४८			३.१.८	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका बाहवटा प्रतिवद्दताका सम्बन्धमा स्थानीय तहका पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी भए/नभएको र सोको अभिमुखीकरण गरे/ नगरेको	०-१	०.५
				9. जम्मा	८	६
४९		अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना	३.२.१	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरे/नगरेको	०-१	१
५०			३.२.२	लैङ्गिक हिँसा मुक्त गाऊ /नगरपालिका घोषणा गरे/नगरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिए/नलिएको	०-१	०.५
५१			३.२.३	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरे/नगरेको	०-१	१
५२			३.२.४	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गरे/नगरेको ।	०-१	१
				१०. जम्मा	४	३.५
५३			३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्वन्धमा अभिमुखीकरण गरे/ नगरेको	०-१	०.५
५४		कानूनी साक्षरता	३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य,सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण गरे /नगरेको	०-१	०.५
५५			३.३.३	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन भए/नभएको ।	०-१	०.५

५६			३.३.४	स्थानीय तहमा महिलाको लागि संचालित कानूनी सचेतना सम्वन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) बाट उनीहरु लाभान्वित भए/नभएको ।	०-१	०.५
				११. जम्मा	४	२
५७		विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	३.४.१	स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरे/ नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान राखे/नराखेको ।	०-१	१
५८			३.४.२	स्थानीतहमा विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गरे /नगरेको ।	०-१	१
५९			३.४.३	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराई उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखे/नराखेको ।	०-१	०.५
६०			३.४.४	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरे /नगरेको ।	०-१	१
				१२. जम्मा	४	३.५
				सेवा प्रवाह	२०	
६१	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री / संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
६२			४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
६३			४.१.३	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरे/गरेको तथा सो वमोजिम निर्माण कार्य हुने गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
६४			४.१.४	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू संचालन गरे/नगरेको।	०-१	०
				१३. जम्मा	४	१.५

६५		प्रजनन् स्वा स्थ्य	४.२.१	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यन्वयन गरे /नगरेको ।	०-१	१
६६			४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाइ लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था गरे नगरेको र सो को कार्यन्वयन भए/नभएको ।	०-१	०.५
६७			४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू (सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्न, एचआईभी एड्स, स्तन क्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने लगायतका विषयहरु) संचालन गरे/नगरेको ।	०-१	१
६८			४.२.४	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरे/नगरेको तथा सोको कार्यान्वयन गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
				१४. जम्मा	४	३
६९		शिक्षा कार्यक्र म	४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए /नमिलाएको र सो उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भए/नभएको ।	०-१	१
७०			४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए /नमिलाएको ।	०-१	१
७१			४.३.३	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भए/नभएको तथा सो अनुरूप कार्यक्रमहरु (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षा, आदि) कार्यान्वयन भए/ नभएको ।	०-१	१
७२			४.३.४	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे /नगरेको	०-१	०.५
				१५. जम्मा	४	३.५
७३		खानेपा नी तथा सरस फाइ	४.४.१	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर, आदिको प्रवन्ध गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
७४			४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/ नगरेको ।	०-१	१

७५			४.४.३	स्थानीय तहका सबै गाउँ, वस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
७६			४.४.४	स्थानीय तहका गाऊँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भए/नभएको र ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने गरे /नगरेको ।	०-१	१
				१६. जम्मा	४	३
७७		स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४.५.१	स्थानीय तहको आवधिक योजना, बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरे/नगरेको ।	०-१	१
७८			४.५.२	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गरे /नगरेको ।	०-१	१
७९			४.५.३	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाध प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक)र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिई सो अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
८०			४.५.४	गरिब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति रहे/नहरेको र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वयन भए /नभएको ।	०-१	०.५
				17. जम्मा	४	३
				सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	
८१	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	५.१.१	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्धनका बिषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/ समिति/ कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको वा तदर्थ (पटके/ स्वेच्छाअनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	०-१	१
८२			५.१.२	स्थानीय तहले विधिको शासन प्रवर्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो वमोजिम कार्यान्वयन गरे/नगरेको।	०-१	०.५
८३			५.१.३	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको/नगरेको ।	०-१	०.५

८४			५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरे/नगरेको ।	०-१	१
				१८. जम्मा	४	३
८५		उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	५.२.१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे /नगरेको ।	०-१	१
८६			५.२.२	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे /नगरेको	०-१	१
८७			५.२.३	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा प्रश्न उठ्ने गरे/नगरेको र सोको अभिलेख राखी उठेका प्रश्नउपर स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुने गरे /नगरेको ।	०-१	१
८८			५.२.४	स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए /नल्याएको ।	०-१	०.५
				१९. जम्मा	४	**३.५**
८९		सूचना तथा संचार	५.३.१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरे /नगरेको र महिला, लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे /नगरेको ।	०-१	१
९०			५.३.२	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे / नगरेको ।	०-१	१
९१			५.३.३	स्थानीय तहले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रव्यदृश्य समेतका सबै माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरे/नगरेको	०-१	१
९२			५.३.४	स्थानीय तहमा महिला लगायत सबै लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको/नभएको	०-१	०.५
				२०. जम्मा	४	३.५
९३		अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	५.४.१	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सके/नसकेको ।	०-१	१
९४			५.४.२	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरे/नगरेको ।	०-१	०.५

९५			५.४.३	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्वन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
९६			५.४.४	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरे/नगरेको ।	०-१	०.५
				२१. जम्मा	४	२.५
९७		समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरे /नगरेको ।	०-१	१
९८			५.५.२	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण भई कार्यगत छलफल हुने गरे /नगरेको	०-१	१
९९			५.५.३	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
१००			५.५.४	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्वन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरे /नगरेको ।	०-१	०.५
				२२ जम्मा	४	३
				कुल अङ्क	**१००**	**७४.५**

अनुसूची २ः

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परीक्षण

(आ. व. २०७९ /०८०)

विराटनगर महानगरपालिका

मोरंग, कोशी प्रदेश

कार्य तालिका

क्र.स.	क्रियाकलाप	सम्पन्न मिति
१	विराटनगर महानगरपालिका, उप-प्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्कीको सचिवालय मार्फत सामाजिक शाखा प्रमुख श्री मञ्जु लोहनी र स्वतन्त्र विज्ञ सहजकर्ताको रुपमा नियुक्त डा. चन्द्र उपाध्याय तिम्सिनाको प्रत्यक्ष छलफल, लैससास परीक्षण आवश्यकता पहिचान तथा सामाजिक विकास महाशाखाबाट विज्ञ सहजकर्तालाई अघिल्लो वर्ष (आ व २०७८/०७९) को लैससास परीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भयो ।	मिति २०८० /०९/ १२ गते सम्पन्न ।
२	विराटनगर महानगरपालिका प्रमुख श्री नागेश कोइराला एवं सामाजिक विकास शाखा प्रमुख संग स्वतन्त्र विज्ञ सहजकर्ताको छलफल । आवश्यक दस्तावेज सहित महाशाखाले सहजकर्तालाई सहयोग गर्ने निर्णय । महाशाखा कै कर्मचारी श्री सन्ध्या श्रेष्ठले प्राविधिक सहयोग गर्ने ।	मिति २०८० /०९/ १८ गते सम्पन्न

३	आवश्यक दस्तावेज : १. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ २. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ३. विराटनगरमहानगर पालिकाको आ व २०७९ /८० नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक योजना तथा विभिन्न क्षेत्रगत कार्यक्रम संग सम्बन्धित दस्तावेजहरु ४. अन्य दस्तावेजहरु : महानगरपालिकाले लैससास मूलप्रवाहीकरणकालागि तयार गरेका नीति निर्देशीकाहरु, वार्षिक कार्ययोजना तथा बजेट, योजना छनौटका ७ वटा चरणहरुमा लैंगिक तथा सामाजिक असमावेशि समूदायहरुको सहभागिताको अवस्था साथै सञ्चालित योजनाहरुको लैससासको दृष्टिकोणबाट गरिएका अनुगमन तथा मूल्यांँकनका प्रतिवेदनहरु । थप दस्तावेजहरुः नेपालको संविधान, कानूनहरु,राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरु , नीति, निर्देशिका, कार्यविधि, चौमासिक र वार्षिक समिक्षा प्रतिवेदनहरु, विकास बुलेटिनहरु , प्रोफ़ाईल, विभिन्न निर्णयहरु आदि ।	मिति २०८०/०९/१९ गतेबाट दस्तावेजहरु अध्ययन प्रारम्भ ।
४.	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ मा व्यवस्था भए बमोजिम महानगरपालिकाका प्रमुख ज्यूको अध्यक्षतामा विभिन्न विषयगत समिति / महाशाखा र वडाहरुलाई समेटेर लैससास कार्यान्वयन समिति गठन ।	मिति २०८०/०९/१९ गते गठन

५.	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ बमोजिम लैससासको बैठकले लैससास परीक्षणका लागि लैससास परीक्षण कार्यदल गठन गर्ने ।	मिति २०८०/०९/२२ गते लैससास परीक्षण कार्यदल गठन ।
६.	प्रमुख तथा उप-प्रमुखको उपस्थितिमा विभिन्न विषयगत समिति एवं महाशाखा प्रमुखहरुले लैससास कार्यान्वयनको अवस्था र स्थितिबारे प्रस्तुति एवं जानकारी ।	मिति २०८० /०९ /२२ गते सरोकारवालाहरु संगको बैठक सामाजिक विकास शाखा र स्वतन्त्र विज्ञ सहजकर्ता द्वारा सहजीकरण सम्पन्न ।
७.	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ बमोजिम लैससास परीक्षण पुर्व र प्रतिवेदन तयारी पश्चात लैससास परीक्षण कार्यशाला संचालन गर्ने ।	लैससास परीक्षणका लागि गठित कार्यदलको निर्णय बमोजिम लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशाला मिति २०८० /०९ /२५ गते स्वतन्त्र विज्ञको सहजीकरण सम्पन्न भयो । कार्यशाला अन्तर्गत लेखाजोखा ढाँचाको तालिका न. १ अनुसारका प्रश्नावलीमा छलफल र प्रामाणिकताको आधार समेत विश्लेषण गरी लैससास परीक्षणका ५ वटा मूख्य विषयहरुका २२ वटा सहायक विषयहरु भित्र रहेका १०० वटा सूचकहरुका प्रमाणीकरणका आधारमा अङ्क प्रदान गर्ने गरियो । कार्यशालामा सहभागी सरोकारवाला हरुलाई ५ भिन्न समुहमा विभाजन गर्दै सहजकर्ताले विभिन्न अभ्यासहरू गराउनु भयो । यसै अभ्यासहरुमा ५ वटै समुहबाट दिइएका अङ्कहरुलाई जोडेर आएको औशतलाई चित्रमा (स्तम्भ चित्र, वृत्त चित्र तथा माकुरे जालो) राखेर आ-आफ्नो प्रस्तुति दिने काम समेत भयो ।

८.	प्रतिवेदन तयारी कार्य (पहिलो चरण)	लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशालामा आएका नतिजा विश्लेषणको आधारमा कार्यदलले २०८० /०९/२८ गतेसम्म लैससास परीक्षण प्रतिवेदन तयारी कार्य गर्यो । यसै क्रममा कार्यदलले तालिका १ बमोजिम तालिका २, ३, ४, ५ र ६ तालिकाहरु निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न भयो ।
९ .	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन,२०७८ बमोजिम लैससास परीक्षण पश्चात दोस्रो कार्यशाला संचालन गर्ने	कार्यदलको निर्णय बमोजिम लैससास परीक्षण सम्बन्धी दोस्रो कार्यशाला मिति २०८० /०९ /२९ सम्पन्न भयो ।
१०.	प्रतिवेदन चरण	कार्यदललाई प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्क हरुलाई विश्लेषण गरि अन्तिम प्रतिवेदनको रुपमा प्रस्तुत गरि हस्तान्तरण गर्ने कार्य सम्पन्न भयो ।

अनुसूची ३

लैससास परीक्षणको तयारी बैठकको सहभागीहरुको उपस्थिति

आज मिति २०८०/०९/२२ गते लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) कार्यान्वयन समितिका संयोजक एवं विराटनगर महानगरपालिकाका प्रमुख श्री नागेश कोइराला ज्यूको अध्यक्षतामा तपशिलमा उल्लेखित महानुभाव ज्युहरुको उपस्थितीमा बैठक बसी तपशिल अनुसार निर्णय गरियो।

उपस्थिती :-

			हस्ताक्षर
१. नगरप्रमुख श्री नागेश कोइराला		संयोजक	
२. उपप्रमुख श्री शिल्पा निराला कार्की		सदस्य	
४. नि.प्र. प्रशासकीय अधिकृत श्री दिपक पौडेल		सदस्य	
५. सामाजिक विकास समितिका संयोजक श्री काजी ब. बस्नेत		सदस्य	
६. श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत		सदस्य	
७. श्री कमला श्रेष्ठ		सदस्य	
८. श्री खुश्बु वि.क.		सदस्य	
९. श्री विनोद कुमार पोखरेल	माइती नेपाल	सदस्य	
१०. श्री सरस्वती दनुवार	ओरेक नेपाल	सदस्य	
११. श्री		सदस्य	
१२. महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखा श्री मञ्जु लोहनी		सदस्य सचिव	
१३. श्री अर्जुन धमलिया, सामान्य प्र. महाशाखा		–	
१४. श्री सरोज कु. गौतम	वि.भ.नि.शा.		
१५. श्री			
१६. श्री हैदर अली	– स्वास्थ्य महाशाखा –		
१७. श्री शारदा पथलिया	– कानून शाखा प्रमुख –		
१८. श्री [illegible]	– कृषि शाखा प्रमुख		
१९. श्री [illegible]			
२०. श्री पुनम कुमार [illegible]	सरसफाई तथा वातावरण		
२१. श्री अनिता [illegible]	प्रशासन		
२२. श्री कृष्ण भट्टराई	शिक्षा		
२३. श्री [illegible] पौडेल	नगर प्रहरी निरीक्षक		

२४. श्री कृष्ण प्र. पोखरेल, योजना शाखा

२५. श्री राकेश कु. ठाकुर, घरनक्सा शाखा

२६. श्री रमेश खड्का, शिक्षा अधिकृत (शै.प्र.नि.)

२७. श्री सुशिला अधिकारी वि.प्र.न.पा

२८. श्री मन्जु लोहनी —"

२९. श्री छाया राई —"

३०. श्री सन्ध्या श्रेष्ठ "

३१. श्री राजु श्रेष्ठ "

३२. श्री

३३. श्री

३४. श्री

आमन्त्रितः-

१. श्री डा. चन्द्र उपाध्याय तिम्सिना

२. श्री

३. श्री रक्षा भण्डारी, औरेक, 9860073843

प्रस्तावहरुः-

१. लैससास कार्य दल गठन गर्ने सम्बन्धमा ।

२. लैससास अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धमा ।

अनुसूची ३

लैससास परीक्षण कार्यशालामा सहभागीहरुको उपस्थिति

उपस्थित

आज मिति २०८०/०९/२५ गते बुधबारका दिन बिहान ८:०० बजे विराटनगर महानगरपालिकाका उप-प्रमुख एवं लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यदलका संयोजक श्री शिल्पा निराला कार्की ज्यूको अध्यक्षता र नगर प्रमुख श्री नागेश कोइराल ज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पुर्ण वडा अध्यक्ष ज्यु, कार्यापालिकाका सम्पुर्ण सदस्यहरु साथै महानगपालिकाका महाशाखा/शाखा प्रमुख ज्यूहरुको उपस्थितीमा लैससास परिक्षण अभिमुखीकरण कार्यशालामा उपस्थिती विवरण।

सि.न.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना	दस्तखत
१.	श्री शिल्पा निराला कार्की	अध्यक्ष		
२.	श्री नागेश कोइराला	प्रमुख अतिथी		
३.	श्री राजेन्द्र पराजुली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		
४.	श्री काजी ब. बस्नेत	वडा अध्यक्ष		
५.	श्री कुमार पोखरेल	वडा अध्यक्ष		
६.	श्री बासु ब.बस्नेत	वडा अध्यक्ष		
७.	श्री जितन थापा	वडा अध्यक्ष		
८.	श्री सन्तोष न्यौपाने	वडा अध्यक्ष		
९.	श्री हरिशचन्द्र सहनी	वडा अध्यक्ष		—
१०.	श्री मधुबाबु तिवारी	वडा अध्यक्ष		
११.	श्री राम पोखरेल	वडा अध्यक्ष		—
१२.	श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत	वडा अध्यक्ष		—
१३.	श्री अर्जुन गिरी	वडा अध्यक्ष		
१४.	श्री तिर्थेन्द्र न्यौपाने	वडा अध्यक्ष		
१५.	श्री हीरा लाल कामत	वडा अध्यक्ष		—
१६.	श्री सुर्य लाल यादव	वडा अध्यक्ष		

सि.नं.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना	दस्तखत
१७.	श्री सुर्य नारायण महतो	वडा अध्यक्ष	विराटनगर-१४	सूर्य ना. महतो
१८.	श्री प्रकास साह	वडा अध्यक्ष		—
१९.	श्री उद्दव कुमार भुजेल	वडा अध्यक्ष		[illegible]
२०.	श्री समिम कमर मियाँ	वडा अध्यक्ष		—
२१.	श्री जितेन्द्र कुमार शाह	वडा अध्यक्ष		[illegible]
२२.	श्री श्याम घिमिरे	वडा अध्यक्ष		[illegible]
२३.	श्री सम्तली देवी विश्वास	कार्यापालिका सदस्य		सम्तली
२४.	श्री कमला श्रेष्ठ	कार्यापालिका सदस्य		[illegible]
२५.	श्री तारा कुमारी राय	कार्यापालिका सदस्य		Tara
२६.	श्री सरिता घिमिरे नेपाल	कार्यापालिका सदस्य	वि. ४	[illegible]
२७.	श्री खुश्वु विश्वकर्मा	कार्यापालिका सदस्य		खुशबु
२८.	श्री ओमप्रकाश कुमार शाह	कार्यापालिका सदस्य		—
२९.	श्री दिपक कुमार कर्ण	कार्यापालिका सदस्य		—
३०.	श्री सञ्जीव कुमार शाह	कार्यापालिका सदस्य		—
३१.	अर्जुन थपलिया	सामान्य प्रशासन महाशाखा		[illegible]
३२.	दिपक पौडेल	आर्थिक विकास म.		[illegible]
३३.	हैदर अली	प्र.स्वा.अ. स्वास्थ्य महाशाखा	विमनपा	[illegible]
३४.	निश्चल बाग्ले	स्वकीय सचिव	विमनपा	[illegible]
३५.	शारदा धुपलिया	कानुन शाखा	,,	[illegible]
३६.	रसा भण्डारी	ओरेक, विराटनगर	विराटनगर	[illegible]
३७.	रुक्मेश्वर (निरौला)	अधिकृत स्तर छैटौं	वि.म.न.पा. प्रशासन शाखा	[illegible]
३८.	होमनाथ पोखरेल	आर्थिक प्रशासन शाखा	वि.म.न.पा.	[illegible]

सि.नं.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना	दस्तखत
६१.	श्री सन्ध्या श्रेष्ठ	चौकी	विराटनगर महानगरपालिका	
६२.	श्री निर्मला घिमिरे		" "	
६३.	श्री गीता माझि		" "	गीता
६४.	श्री राजु श्रेष्ठ		" "	
६५.	श्री अनिता ओम्पाली		" "	
६६.				
६७.				
६८.				
६९.				
७०.				

उपस्थित

आज मिति २०८०/०९/२९ गते आइतवारका दिन विराटनगर महानगरपालिकाको आ.व. ०७९/०८० को लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) परिक्षण उप-प्रमुख एवं लैससास कार्यदलका संयोजक श्री शिल्पा निराला कार्की ज्यूको अध्यक्षतामा कार्यदलका पदाधिकारी, महाशाखा/शाखा प्रमुख ज्यूहरुको उपस्थितीमा लैससास परिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

सि.न.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना	दस्तखत
१.	श्री शिल्पा निराला कार्की	अध्यक्ष		
२.	श्री काजी ब. बस्नेत	सदस्य		
३.	श्री विश्वनाथ प्रसाद भगत	सदस्य		
४.	श्री कमला श्रेष्ठ	सदस्य		
५.	श्री खुश्बु वि.क.	सदस्य		
६.	श्री राजेन्द्र पराजुली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		
७.	श्री दिपक पौडेल	अधिकृतस्तर नवौं		
८.	सरोज कु. गौतम	" आठौं		
९.	शारदा थपलिया	" सातौं		
१०.	रवीन्द्र तिमसिना	" छैठौं (शिक्षा शाखा)	शिक्षा शाखा	
११.	कृष्ण गहतराज	अधिकृत सातौं	[illegible]	
१२.	रमेश खड्का	अधिकृत छैठौं	आर्थिक प्र.	
१३.	होमनाथ पोखरेल	स. पाँचौं	आर्थिक प्र. म.	
१४.	शुभनारायण यादव	प० [illegible]	[illegible]	
१५.	कृष्ण प्र. पोखरेल	~~अधिकृत आठौं~~ अधिकृत (सातौं)	योजना शाखा	
१६.	पिना अधिकारी	अधिकृत छैठौं	स्वास्थ्य शाखा	

सि.न.	सहभागिताहरुको नाम/थर	पद	ठेगाना	दस्तखत
१६	चाँदनी राई	अ. बैठको	वडासचिव, वडा नं ०८	
१८	भुवन चाम्लिङ	,,	सामुदायिक विकास तथा विपद् व्यवस्थापन	
१९	कपिल थापा	सब- इन्जिनियर	प्रधानमन्त्री रोजगार	
२०	कमला निरौला	ना. सु.	वि.न.पा. सूचना शाखा	
२१	अर्जुन धमला	अ. अधि.		
३०	निश्चल लामा	स्वकीय सचिव	उप-प्रमुखको कार्यालय	
३१	तुलसा भट्टराई	अ. चौथो	,,	
३२	अर्चना कुमारी	स्व. स.	वि. न. पा.	
३३	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
३४	गीता माझी			
३५	मन्जु लाम्छानी	म. वि. अ.	वि. न. पा.	
३६	हस्था राई	सहायक पाँचौं	,,	
३७	सन्ध्या श्रेष्ठ	,, चौथो	,,	
३८	राजु श्रेष्ठ	का. स.	,,	
३९	कल्पना खड्का	अपाङ्गता सा. से.	,,	
४०	गंगा न्यौपाने	मनोसामाजिक संयोजक	,,	

अनुसूची ४ :

लैससास परीक्षण कार्यसंग सम्बन्धित तस्विरहरु

लैससास परीक्षणको क्रममा स्वतन्त्र विज्ञसँग खटिएको महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखाको कर्मचारीहरु

लैससास परीक्षण तयारी बैठक तस्विरहरु

लैससास परीक्षण पहिलो कार्यशालाका तस्विरहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक
समावेशीकरण (GESI)
परीक्षण सम्बन्धी कार्यशाला (२ दिने)
स्थान : विराटनगर महानगरपालिका

लैससास परीक्षण दोश्रो कार्यशालाका तस्विरहरु

लैङ्गिक समानता तथा समाजिक
समावेशीकरण (GESI)
परीक्षण सम्बन्धी कार्यशाला (२ दिने
मिति : २०८० पौष २५ गते
स्थान : विराटनगर महानगरपालिका
आयोजक
विराटनगर महानगरपालिका
विराटनगर, मोरङ